

VIESTI

Hit & Run.

Kun Euroopan sosiaalirahaston tukema nuorisohanke alkaa pelittää, rahoitus loppuu siihen.

4 Kansa taisteli, Hiilamot kertovat.

16 Täytyykö juopon käydä pohjalla raitistuakseen?

18 Soteveteraani Kari Välimäki avoimena.

- 3 Pääkirjoitus: Elina Grundström
- 4 Uutiset: Hiilamon hallitusohjelma
- 6 Viisi väitettä TTIP:stä
- 7 Kolumni: Elina Hirvonen
- 8 Reportaasi: Miksi hyvä ei kierrä? Hankerahoitus vie sosiaalityöstä jatkuvuuden.
- 15 Kolumni: Timo Harakka
- 16 Ilmiö: Tutkimusten mukaan AA ei toimi, käytännössä se toimii.
- 18 Henkilö: Kari Välimäki
- 23 HDL-sivut
- 24 Kirjailija Laura Honkasalo etsi sielunsisaria vanhoista diakonissoista.
- 33 Kirjat
- 35 Mediakolumni

Viesti Helsingin Diakonissalaitoksesta
121. vuosikerta
Ilmestyy neljästi vuodessa
www.viestilehti.fi
Twitter: @Viestilehti

Päätoimittaja
Elina Grundström
elina.grundstrom@hdl.fi

Kannen kuva
Aleksi Poutanen

Ulkoasu
AD Iiro Törmä
Ulkoasukonsepti Markus Frey

Julkaisija
Helsingin Diakonissalaitos
p. 09 77 501
Alppikatu 2, 00530 Helsinki

Viestintäjohtaja
Mika Mäkinen
mika.makinen@hdl.fi

Tämän numeron avustajat
Terhi Hautamäki, Elina Hirvonen, Vappu Kaarenoja, Riikka Suominen, Antti Järvi, Elina Heino, Ella Saranpää, Iina Soiri, Aleksi Poutanen, Marko Turunen, Juha Törmälä, Riitta Supperi.

Painopaikka
Grano, Kuopio
ISSN-L 1235-1024
ISSN 1235-1024 (Painettu)
ISSN 2323-5845
(Verkojulkaisu)

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
Helsingin Diakonissalaitos
Neuvontapalvelut p. 09 77 501
viesti.osoitteet@hdl.fi

Ilmoitusmyynti
Mediamyntikoordinaattori
Tuomas Rantanen
puh. 040 5077 165
viesti.mediamyyni@hdl.fi

Kokeilukulttuurin kääntöpuoli

JUHA TÖRMÄLÄ

*"Onnistuneet
hankkeet eivät
jatku, koska
rahoitusta saa
vain uusille
kokeiluille."*

Kuvittele, että sairastat hengenvaarallista syöpää. Ainoa mahdollisuutesi on osallistua lääkekokeeseen. Voit saada joko uusia tehokkaita pillereitä tai vanhaa lääkettä, joka vain hidastaa taudin etenemistä. Et tiedä, kumpaa sinulle annetaan, eikä sinulla myöskään ole varmuutta siitä, että hoito jatkuu parin kuukauden koelääkityksen jälkeen.

VÄHÄN VASTAAVASSA tilanteessa ovat Suomenmaan syrjäytymisvaarassa olevat nuoret.

Nuorille elämänuran alkuun auttavan langanpään löytäminen on elintärkeää. He joutuvat etsimään omaansa hankeviidakosta, jossa he voivat täysin sattumanvaraisesti päätyä joko toimivaan uravalmennukseen tai turhauttavaan työpajakokeiluun.

Suomessa on aloitettu pelkästään Euroopan sosiaalirahaston tuella lähes 400 uutta työllistämishanketta vuodessa. Myös muut rahoittajat suosivat "innovatiivisia" kokeiluja. Ja koska ne ovat kokeiluja, ne päättyvät. Tilalle pitää aina keksiä jotain uutta.

Onnistuneet hankkeet eivät jatku, eikä niitä monisteta muualle. Hyvä ei kierrä.

KOKEILUKULTTUURI, eli uudistusideoiden testaaminen käytännössä, on ollut politiikan muoti-ilmiö. Hallituskin on halunnut sitä edistää.

Sosiaalityössä se on kuitenkin mennyt liian pitkälle. Se on tuonut projektimaisen toimintatavan juuri sinne, missä tarvittaisiin jatkuvuutta ja pitkäkestoisia ohjaussuhteita. Se pakottaa alan parhaat ammattilaiset patkutyökierteeseen ja vie ohjattavilta nuorilta uskon tulevaisuuteen.

Jos kaikki nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen tarkoitetut hankerahat pantaisiin yhteen, niillä saataisiin todennäköisesti aikaan pysyvä valmennusjärjestelmä.

Jokohan näitä juttuja olisi kokeiltu tarpeeksi?

Elina Grundström
Päätoimittaja

Kansa hoivataisteli, Hiilamot kertovat

Professori Heikki Hiilamolta ilmestyy vaalien alla kaksi kirjaa. Toinen kuvaa omaishoitajien taisteluja. Toinen paljastaa ensi kertaa sote-työryhmän sisäiset väännöt. Molemmissa vaaditaan kansalaisille nykyistä vahvempia oikeuksia terveys- ja hoivapalvelujen saamiseen.

MIKSI SOTE-UUDISTUKSEN aikaansaaminen oli niin vaikeaa?

Yksi vastaus löytyy **Heikki Hiilamon** kirjasta *Hyvinvoinnin vakuutusyhtiö*. Sen mukaan vuonna 2011 valtaan nousseen hallituksen kuutta puoluetta ei yhdistänyt ideologisesti mikään muu kuin halu hävittää Suomesta pienet kunnat – ne, joista kaikkien yhteinen vihollinen keskustapuolue ammentaa poliittisen voimansa.

Kun SDP oli kuitenkin vaalikampanjassaan luvannut, ettei se aja kuntien pakkoliitoksia, hallituksen ainoa mahdollisuus pienten kuntien heikentämiseen oli sote-uudistus. Tästä tuli sote-työryhmälle sietämätön pakkopaita. Ongelmia ei voinut ratkaista miettimällä kuntatyyppejä uudestaan, koska ääneen lausumattomana tavoitteena oli pienten kuntien hävittäminen.

Tämä ja monta muuta paljastusta sisältyy Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan professorin maaliskuussa ilmestyvään kirjaan. Hyvinvoinnin vakuutusyhtiö kertoo ensimmäistä kertaa, millaisia värikkäitä väänöjä sote-työryhmässä käytiin julkisuudelta piilossa.

Teoksen tärkein anti on Hiilamon ohjelmajulistus siitä, miten uudistusta pitäisi viedä eteenpäin.

Hänen mukaansa valtio pitäisi hahmottaa valtavaksi vakuutusyhtiöksi.

Kaikki kansalaiset pitäisi saada yhtenäisen vakuutusjärjestelmän piiriin, ja sen tarjoamat hoitolupaukset pitäisi tämentää niin, että kaikki tietävät millaisiin palveluihin heillä on oikeus ja mihin ei.

HIILAMO OLI vuoden 2011 eduskuntavaaleissa vihreiden ehdokkaana.

Hän ei päässyt läpi, mutta päätyi osallistumaan hallitusneuvotteluihin ja sote-työryhmään.

Tällä kertaa Hiilamo ei ole ehdolla, mutta häneltä ilmestyy maaliskuussa peräti kaksi teosta, jotka on kirjoitettu suoraan sote-taistelujen eturintamasta.

”Se on osin sattumaa, mutta kyllä

Taisteleva professori.

Heikki Hiilamo on ollut Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan professori vuodesta 2013.

Jos valtio olisi vakuutusyhtiö

Vakuutusajattelu on perinteinen tapa hahmottaa sosiaalipolitiikkaa. Ajatuksena on se, että valtion tai kunnan pitäisi toimia kuin vakuutusyhtiö: kerätä asiakkailta vakuutusmaksuja ja korvata vahingot.

Heikki Hiilamon mukaan vakuutusajattelussa kiteytyvät universaalisuus-periaate ja ihmisarvo.

”Ajatellaan, että kaikkien saman maan kansalaisten pitäisi olla saman julkisen vakuutusjärjestelmän piirissä.”

Universaali sosiaaliturva on yleinen erityisesti pohjoismaissa, mutta lähes kaikissa länsimaissa on koko väestön

kattava terveysvakuutus. Suomessa näin ei ole. Työterveyshuoltoa saavilla suomalaisilla on parempi terveydenhuolto kuin työttömällä, ja yliopistojen opiskelijoita hoidetaan Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön kautta paremmin kuin muita.

Samalla julkisen terveydenhuollon laskut jakautuvat epäoikeudenmukaisesti eri ihmisille kunnille, ja suomalaiset joutuvat maksamaan terveysturvastaan kovin erilaisia hintoja.

Hiilamo on kuitenkin toiveikas sen suhteen, että sote-uudistus tulee lopulta luomaan yhtenäisen vakuutusjärjestelmän myös terveydenhuoltoon.

”Sote-alaa
kehitetään
alan työn-
tekijöiden
ehdoilla.

me pyrimme saamaan ne molemmat ennen vaaleja ulos.”

”Me” tarkoittaa sitä, että hän on kirjoittanut *Hoivataistelu*-kirjan yhdessä puolisonsa **Kirsi Hiilamon** kanssa. Teos perustuu pariskunnan keräämiin keski-ikäisten suomalaisten kokemuksiin siitä, millaista on hoitaa läheistä vanhusta tai vakavasti sairastunutta puolisoa.

Läheishoiva hahmottuu kirjassa kamppailulajiksi. Äkillinen hoivavastuuseen joutuminen sotkee hoitajan palkkatyön. Se uuvuttaa ja aiheuttaa ristiriitoja sukulaisten kanssa.

Piinallisinta on usein taistelu julkisten hoitopalvelujen ja omaishoidon tukien saamiseksi.

Hoivataistelu-kirja kuvaa juuri niitä ongelmia, joita Hiilamo haluaa ratkaista Hyvinvoinnin vakuutusyhtiön avulla. Hänen mielestään olisi ensisijaisen tärkeää määrittellä yhteiskunnan antamat palvelupaukset ja kansalaisten oikeudet. Vasta kun kaikki tietävät tarkasti, millaista hoitoa he ja heidän läheisensä voivat odottaa, he osaavat myös varautua hankimaan haluamiaan lisäpalveluja esimerkiksi yksityisten lisävakuutusten avulla.

HIILAMON MUKAAN kansalaisten oikeudet ovat loistaneet poissaolollaan sote-uudistuksen valmistelussa.

”Meillä on myös uusi terveydenhoitolaki ja ihka uusi sosiaalipalvelulaki, mutta nekään eivät juurikaan laajenna kansalaisten oikeuksia.”

Yhtenä synnä tähän on se, että sote-alaa kehitetään työntekijöiden eikä asiakkaiden ehdoilla. Sosiaali- ja terveysala työllistää Suomessa suurin piirtein 370 000 suomalaista – eli enemmän kuin teollisuus yhteensä – ja alalla on vahvoja etujärjestöjä.

”Työntekijöiden intressit ovat olleet vahvasti esillä päätöksenteossa. Tämä on suodattanut julkisuuteen myös niin, että sote-uudistus on näyttänyt vaikeammalta kuin se onkaan.”

Teksti > Elina Grundström
Kuva > Riitta Supperi

Heikki Hiilamo:
Hyvinvoinnin vakuutusyhtiö. Mistä sote-uudistuksessa on kysymys? Into 2015.

Heikki Hiilamo ja Kirsi Hiilamo:
Hoivataistelu. Tekoja läheisten puolesta. Kirjapaja 2015.

Heikki Hiilamon hallitus- ohjelma

1

YHTENÄINEN SOTE- VAKUUTUS KAIKILLE SUOMALAISILLE.

Tämä voidaan rahoittaa purkamalla päällekkäisyydet eli yhdistämällä Kelan, työterveyshuollon ja kuntien vastuulla olevat vakuutukset yhdeksi kokonaisuudeksi.

2

VALTION PITÄÄ TÄS- MENTÄÄ PALVELU- PAUKSENSA.

Kansalaisille tulee määrittellä subjektiiviset oikeudet terveydenhoitoon ja hoivaan. Kaikkien täytyy saada tietää, millaista hoitoa voivat odottaa.

3

PERUSTETAAN BISNES-LUOKKA.

Vastuu palvelujen tuotannosta kuuluu julkisille toimijoille, mutta yksityiset palvelut voivat täydentää niitä. Valtion antaman perusvakuutuksen rinnalle tulee luoda yksityisiä hoivavakuutuksia samaan tapaan kuin lentokoneessa voi lisämaksusta päästä bisnesluokkaan. Mutta kaikkien pitää mahtua lennolle.

5 väitettä TTIP:stä

Jos TTIP-sopimus toteutuu, ulkomaiset terveysfirmat voivat haastaa valtion välimiesoikeuteen ja ohjata Suomen terveyspolitiikkaa. Vai voivatko?

YHDYSVALTOJEN ja EU:n parhaillaan neuvottelema vapaakauppasopimus TTIP on ollut kiivaan kritiikin kohteena. Sen kiistellyimpiä kohtia on investointisuojauskäytäntö, joka antaisi amerikkalaisille sijoittajille mahdollisuuden viedä eurooppalaisia valtioita yksityiseen välimiesoikeuteen.

Professori **Martti Koskenniemi** on tuonut esiin, että pykälä voi heikentää Suomen mahdollisuutta ohjata omaa terveyspolitiikkaansa. EU on keskeyttänyt kansalaisjärjestöjen huolen vuoksi neuvottelut TTIP:n investointisuojusta kevään ajaksi. Vastaava EU:n ja Kanadan välinen sopimus CETA on kuitenkin neuvoteltu ratifointia vaille valmiiksi.

1 TTIP VAARANTAA SUOMALAISTEN OIKEUDEN PÄÄTTÄÄ OMASTA TERVEYSPOLITIIKASTAAN.

TÄSTÄ VÄITELLÄÄN. Suomessa toimivat terveysyhtiöt Mehiläinen, Attendo ja Terveystalo ovat ulkomaisten pääomaisijoittajien omistuksessa. Mehiläisellä on yhdysvaltalainen omistaja, Kohlberg Kravis Roberts & Co, ja muissakin yhtiöissä omistajat voivat vaihtua. TTIP:n ja CETA:n investointisuoja avaisi pohjoisamerikkalaisille sijoittajille erillisen oikeusväylän, jota kotimaisilla ei ole.

EU-komissio on painottanut, että TTIP ei vaaranna valtioiden päätösvaltaa. Välimiesoikeus ei voi kumota päätöksiä tai lakeja. Se voi kuitenkin määrätä valtion korvauksiin ja antaa sijoittajille keinoja painostaa virkamiehiä hallintopäätöksissä tai lainsäätäjiä sote-uudistuksissa. Investointiriidat keskeytyvät usein jo alkumetreillä, ja sovinnon ehdot eivät useinkaan tule julkisuuteen.

2 JOS INVESTOINTISUOJA TOTEUTUU, MEHILÄISEN AMERIKKALAISEN OMISTAJA VOI VAATIA KORVAUKSIA YHTIÖN VOITTOJA VÄHENTÄVISTÄ LAINMUUTOKSISTA.

EIAIVAN. Pelkkä tuottojen menetys ei oikeuttaisi korvauksiin. Välimiehet rat-

kaisevat, onko valtio rikkonut investointisopimusta, esimerkiksi "reilun ja tasapuolisen kohtelun" periaatetta. Tätä on kuitenkin tulkittu monin tavoin.

3 ULKOMAISET TERVEYSYHTIÖT OVAT JO KYNINEET RAHAA VALTIOILTA.

EIVÄT VIELÄ. Välimiesmenettelyn mahdollisuus on jo mukana tuhansissa kansainvälisissä kauppasopimuksissa. Niiden perusteella on vireillä useita tapauksia, mutta valtiot eivät vielä ole joutuneet maksamaan korvauksia.

Lääkeyhtiö Eli Lilly riitelee Kanadan kanssa, koska Kanada ei ole hyväksynyt sen kahta lääkepatenttia. Tupakkayhtiö Philip Morris vaatii Australialta ja Uruguaylta jättikorvauksia tupakkalakimiuutosten vuoksi. Hollantilainen vakuutusyhtiö Achmea taas haastoi Slovakian pelkistä aikomuksesta kansallistaa vakuutusjärjestelmä. Korvauksia ei herunut, mutta Slovakia jäädytti lakihankkeen.

4 VÄLIMIESMENETELY EI SOVI SIOITTAJEN JA VALTIOIDEN RIITOIHIN.

TÄSTÄKIN VÄITELLÄÄN. Välimiesmenettely kehitettiin yhtiöiden välisiin riitoihin. Riitojen käsittely salassa sopii huonosti valtion rooliin. CETA-luonnoksessa käsittelyt on tosin määrätty julkisiksi. Välimiesten enemmistö on joka tapauksessa liikejuristeja, jotka eivät välttämättä ymmärrä julkishallinnon roolia.

5 HOIVAYHTIÖ EI LÄHDE RIITELEMÄÄN, JOS SE HALUAA PITÄÄ MAINENSA JA ASIAKKAANSA.

TÄMÄ LIENEE TOTTA. Investointisuojaajat voivat kuitenkin käyttää muutkin kuin hyväntahtoiset, pitkäjänteiset sijoittajat. Kanteita ovat nostaneet myös pikavoittoja tavoittelevat keinottelijat.

Teksti > Terhi Hautamäki

Kuva > Marko Turunen

Lähdeluettelo > www.viestilehti.fi

Elina Hirvonen

Kirjoittaja on elokuvantekijä ja kirjailija, jolta ilmestyy tänä keväänä romaani *Kun aika loppuu*.

Peruspalveluille, rakkaudella

Kun hallitus helmikuun alussa päätti luopua subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamisesta, keskustapuolueen varapuheenjohtaja **Annika Saarikko** ennusti *Hel-singin Sanomissa*, että moni puolue tulee ehdottamaan sitä uudelleen säästökohteeksi. Hän uskoi asian nousevan esiin myös seuraavassa hallituksessa ja oli ikävä kyllä todennäköisesti oikeassa.

Subjektiivinen päivähoito-oikeus ponnahtelee sitkeästi esiin säästökohteena, koska työttömät, vauvaa hoitavat, opiskelevat, yritystä pyörittävät tai muuten ”laskottelevat” päiväkotilasten äidit herättävät raivoa. Moraalisen raivon edessä tutkimukset yhdenvertaisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen merkityksestä kaikuvat kuuroille korville.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ julkaisi vuonna 2013 tutkimuksen, joka kaikkien pitäisi lukea. Se on **Jorma Sipilän** ja **Eva Österbackan** *Enemmän ongelmien ehkäisyä, vähemmän korjailua?* Raportti vahvistaa sen, minkä moni asian parissa työskentelevistä tietää: Panostus kaikille yhteisiin peruspalveluihin säästää erityisesti perheiden ja lasten kohdalla sekä inhimillistä kärsimystä että yhteiskunnan resursseja. Kun peruspalveluista leikataan, lasten ja perheiden ongelmat ehtivät kärjistyä ennen kuin ne huomataan ja niiden hoitaminen on paljon kalliimpaa.

Tästä huolimatta peruspalveluja karsitaan yhä. Uskon, että taustalla vaikuttaa sama moraalinen tuottamus kuin halussa romuttaa subjektiivinen päivähoito-oikeus. Lähes kaikki ovat samaa mieltä siitä, että viimeisessä hädässä lapsia ja perheitä pitää auttaa. Tuskin kukaan haluaa elää yhteiskunnassa, jossa pahoinpidelty tai heitteille jätetty lapsi ei saa apua.

KAIKILLE YHTEISISTÄ peruspalveluista olemme helposti eri mieltä. Miksi neuvolakäyntejä pitää olla paljon, vaikka mitään ongelmaa ei ole? Miksi väsyneen äidin pitäisi saada yhteiskunnan maksamaa kotiapua? Miksi joku ei jaksa hoitaa kahta pientä lasta kotona? Peruspalveluista on helppo säästää, koska ne koskettavat myös ihmisiä, joilla ei ole ylitsepääsemättömiä ongelmia.

Juuri siksi peruspalveluita pitäisi rakastaa. Niiden idea on, että olemme samassa veneessä. Kaikki me olemme hauraita, jokaisen elämässä on vaiheita, jolloin ei meinaa jaksaa. Ihmisen ei tarvitse olla katuojassa tarvitakseen apua – jos sitä saa ajoissa, katuojaan ei päädy.

Yhteisten palveluiden käyttö ei myöskään leimaa. Kun sama palvelu on tarjolla kaikille, käyttäjät saavat olla osa porukkaa, eivät erityistapauksia.

SIPILÄN JA ÖSTERBACKAN raportti ottaa lastensuojelun esimerkiksi siitä, että inhimilliselle kehitykselle tärkeistä peruspalveluista säästämällä ei synny säästöä. Lastensuojelun menot ovat kasvaneet samalla, kun ennaltaehkäiseviä palveluita on leikattu. Lapset, perheet ja yhteiskunta häviävät, kukaan ei voita.

Tietysti aina on yksi tapa säästää peruspalveluista: se, että romutetaan myös korjaavat palvelut. Sitten jokainen voi vain toivoa, että kaikki menee aina hyvin.

”Peruspalveluiden idea on, että olemme samassa veneessä.”

MIKSI HYVÄ EI KIERRÄ?

EUROOPAN SOSIAALIRAHASTO SUOSII "INNOVATIIVISIA" HANKKEITA, JOISSA KOKEILLAAN UUSIA TAPOJA ESIMERKIKSI NUORTEN SYRJÄYTYMISEN EHKÄISEMISEEN. KOKEILUKULTTUURIN KÄÄNTÖPUOLI ON KARU. KUN TULOSTA ALKAA SYNTYÄ, RAHAHANAT SULKEUTUVAT.

TEKSTI > VAPPU KAARENOJA, ELINA GRUNDSTRÖM
KUVAT > ALEKSI POUTANEN

On tiistai 27. tammikuuta.

Kello on yksitoista. Vamos Espoon valmennusryhmässä aloitellaan jokapäiväistä fiiliskierrosta.

Tilda, 24, ja **Jasmin**, 19, istuvat vierekkäin iloisenvihreän halpasohvan painanteissa ryhmätyötilassa, joka on sisustettu 1980-luvulla rakennetun toimistotilan käytäväkulmaukseen.

Sohvissa ja kirpparinojatuoleissa lojuu viisi muuta espooista nuorta. Pojilla on päässään pipo tai huppu. Tai molemmat.

Fläppitaulun vieressä seisova ohjaaja **Heidi Turunen** kertoo, että päivän teemana on motivaatio, ”moti”, joka on hänen mielestään ”sairaalan mielenkiintoinen” aihe. Mutta ensi käydään läpi tämän päivän fiilikset.

”Nyt on vuoden alku. Mikä fiilis? Onks motii tehdä muutosta?” Turunen kysyy.

”Tilda?”

Tilda vetää villatakin hihansuita käsiensä päälle ja nyplää niiden reunoja sormillaan. Hänellä on paljon uutta kerrottavaa.

Eilen kampaajalla hiukset lyhenivät 40 senttiä. Toinen positiivinen asia on pesukone. Vamoslaiset ovat auttaneet Tilda saamaan asunnon, ja nyt sinne on hommattu pyykkikonekin.

Hygieniapassin hankkiminen ja oppisopimuspaikkojen etsiminen ovat vielä kesken.

”Timo juuri kävi kimppuun, että hae, hae”, Tilda sanoo.

Timo eli **Timo Estola** on Tildan henkilökohtainen uraohjaaja, jota hän on tavannut viikoittain joulukuusta lähtien. Tilda kokee, että Estola on ensimmäinen ihminen, joka on paneutunut hänen asioihinsa. Tilda suhtautuu toiveikkaasti siihen, että he voisivat yhdessä löytää hänelle oppisopimuspaikan.

”Jotain pitäisi löytyä. Kun en mä tässä ryhmässäkään voi loppuelämäni olla.”

VAIKKA TILDA, Jasmin ja muut Espoon-torin kauppakeskuksen kyljessä sijaitsevaan ryhmätyötilaan kokoontuneet nuoret eivät sitä tiedä, heidän tulevaisuutensa on sakean hämärän peitossa. Seuraavana päivänä, keskiviikkona, ratkeaa, saavatko he pitää henkilökohtaiset uravalmentajansa niin pitkään, että hei-

”Rahoilla olisi saatu kahdeksan lastensairaala.”

dän asiansa saadaan hoidettua kuntoon.

Kaikki seitsemän nuorta osallistuvat neljänä päivänä viikossa tähän Helsingin Diakonissalaitoksen ylläpitämään Vamos-valmennusryhmään. Lisäksi heillä on omat Timo Estolan kaltaiset henkilökohtaiset uraohjaajat, jotka saavat palkkansa erillisestä *Vamos Työ* -hankkeesta.

Tämän uraohjauksen tulevaisuus on nyt vaakaaladalla.

Vamos Työ -hanke sai vuonna 2013 Euroopan sosiaalirahastolta 427 000 euron rahoituksen kahdeksi vuodeksi. Hankkeelle haettiin viime syksynä lisärahoitusta, mutta joulukuussa selvisi, ettei sitä saatu.

Synä oli se, että rahoitusta myönnetään vain uusille kokeileville projekteille. Sitä ei ole tarkoitettu pysyvän toiminnan pyörittämiseen. Diakonissalaitoksen olisi pitänyt keksiä Vamos Työlle uusi nimi ja uusi toimintaidea.

Nyt rahaa on jäljellä enää kahdeksi kuukaudeksi. Huomisessa kokouksessa selviää, antaako Espoon kaupunki hankkeelle jatkorahaa.

EU-TUET EIVÄT ole lahjarahaa vaan Brysselin kautta kierrätettyjä suomalaisia veroeuroja.

Suomi maksaa EU:lle jäsenmaksuna noin 600 miljoonaa euroa vuodessa ja

saa osan rahoista takaisin maataloustuotteen ja rakennerrahastojen, kuten Euroopan sosiaalirahaston kautta.

Useimpien sosiaalirahaston tuella toteutettujen hankkeiden tavoite on työllisyyden edistäminen. Lisäksi rahastosta tuetaan Vamos Työn kaltaisia syrjäytymisen ehkäisemiseen ja köyhyyden torjuntaan liittyviä hankkeita.

YHTEINEN reitti.

Yrittämällä eteenpäin.

Oppien osalliseksi

KUUMA OpinOvi.

Nämä ja 2 766 muuta kohottavasti nimettyä projektia on listattu nettisivulle, johon on koottu Suomessa Euroopan sosiaalirahaston tuella toteutetut projektit vuosina 2007–2013.

Titaani, Step up, Draivi ja muut taukoidut projektit ovat saaneet EU:lta seitsemän vuoden aikana yli 600 miljoonaa euroa. Sen lisäksi Suomen valtio ja kunnat ovat rahoittaneet niitä lähes 800 miljoonalla, koska hankkeissa pitää olla vähintään saman verran kotimaista rahoitusta kuin mitä EU myöntää.

Yhteenlaskettu summa, 1,4 miljardia euroa, on sen verran suuri, että sillä olisi rakentanut esimerkiksi kahdeksan lastensairaala.

Sen sijaan on toteutettu esimerkiksi *Kasvumalli, Tulos+*, *Mahis työhön*, *Osajaksi* ja *Nuorten verkostotyöpaja*.

SITÄ, MITEN JÄRKEVÄSTI kierrätettyjä miljardeja käytetään, valvoo suomalainen virkamies. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen **Ville Itälä** vastaa puhelimeen työhuoneessaan Luxemburgissa.

Kuukautta aikaisemmin on ilmestynyt tilintarkastustuomioistuimen raportti vuodelta 2013. Sen tuomio on tyyli.

”Raha ei aina ole tehokkaassa käytössä”, Itälä kiteyttää puhelimeen.

Ongelma on siinä, että jäsenmaat haluavat käyttää kaikki niille varatut projektirahat viimeistä euroa myöten.

”Prioriteettijärjestyksessä ensimmäisenä on aina se, että kunhan saadaan kaikki rahat käytettyä. Toiseksi tärkeintä on, että ne käytetään sääntöjen mukaisesti. Vasta kolmanneksi tärkeintä on se, onko projekteista jotain hyötyä”, Itälä kuvaa.

”Senhän pitäisi mennä päinvastoin.

Motia on.
Jasmin ja Tilda
suhtautuvat
toiveikkaasti
siihen, että oma
ura löytyy.

Tehohoidossa.

Jasmin kokee saaneensa uraohjaajaltaan Paulalta paljon tietoa itselleen sopivista uravaihtoehtoista.

Ykkösenä pitäisi olla se, että ajatellaan tulosta.”

Itälä kertoo esimerkin Romaniasta. Siellä sosiaalirahasto tuki työllistämiskoulutusta, jota veti paikallinen pariskunta. Rahaa sai koulutustiloihin, joten pariskunta tulkitsi sääntöjä laveasti ja rakensi itselleen omakotitalon, josta hyvin pieni osa varattiin koulutustiloiksi. Lisäksi kaksikko osti EU-rahalla itselleen moottoripyörän yhden opiskelijan kulkettamista varten. Toisessa tapauksessa kouluttaja nosti palkkaa, joka oli viisi kertaa suurempi kuin vastaavissa kansallisissa koulutusprojekteissa.

”Jokainen tällainen tapaus on mainehaitta EU:lle. Viestin jäsenmaihin pitäisi olla, että tehkää paremmin tai älkää tehkö ollenkaan. Pitäisi olla mahdollisuus soveltaa keppiä ja porkkanaa. Jos tekee tulosta, saa porkkanaa, jos ei, niin keppiä”, Itälä sanoo.

VAMOS TYÖ -hanketta ei voi moittia tehottomaksi. Noin 80 prosenttia henkilökohtaista ohjausta saaneista nuorista onnistui pääsemään työhön, koulutukseen tai työkokeiluun vuonna 2014.

Se on erinomainen tulos erityisesti siksi, että monella nuorella oli tausta, jonka takia heidän työnhakijabrändinsä ei varsinaisesti kiillä. Joukossa oli esi-

”Olen ollut iloisempi, kun aloin käydä täällä.”

merkiksi asunnottomia nuoria, joille piti alkajaisiksi etsiä katto pään päälle.

Vamos Työ on esittelykelpoinen muistakin syistä kuin siksi, että se toimii. Se on *innovatiivinen*. Se on *sektorirajat ylittävä* ja toimii *alhaalta ylöspäin* -periaatteella. Se edustaa *kokeilukulttuuria*, jossa *haastetaan vanhoja toimintatapoja*.

Ne ovat juuri sellaisia avainsanoja, joiden takia sitä oli helppo myydä sosiaalirahastolle.

Mutta se, että kyseessä on projekti, jonka on jo osoitettu toimivan, on samalla sen suurin ongelma.

Kun jokin asia on projekti, se tarkoittaa, että se myös päättyy.

Hyvä ei kierrä, koska pyörä täytyy keksiä aina uudestaan.

FIIKSKIERROKSEN JÄLKEEN Espoon Vamos-ryhmällä on lepotauko. Tilda

nappaa sohvapöydältä iltapäivälehdessä ja alkaa kysellä muilta päivän tietovisaa. Syrizat ja Saigonit tiedetään.

Nämä ovat fiksuja nuoria. Esimerkiksi Tildan vieressä istuva 19-vuotias Jasmin voisi aivan hyvin päätyä unelma-ammattiinsa opettajaksi. Hänellä on vain ollut hirveän huono tuuri.

Jasmin kirjoitti keväällä ylioppilaaksi ja ajatteli pitää väli vuoden. Työvoimatoimistossa hänelle annettiin työllistämistukeen oikeuttava sanssi-kortti ja arveltiin, että hänen hyvällä koulutodistuksellaan töitä kyllä löytyisi.

Sitten äiti sairastui syöpään, ja Jasmin joutui hoitamaan jo ennestään sairasta isäänsä. Töitä ei löytynyt, ja Jasmin masentui niin, ettei enää jaksanut edes hakea.

Nyt hän on alkanut tavata uraohjaaja **Paula Salmea**. Aluksi he etsivät hänelle omaa asuntoa ja puolipäiväistä työtä.

”On kivaa, että joku auttaa. Olen saanut paljon tietoa erilaisista vaihtoehtoista ja harjoittelusta.”

”Ja olen ollut paljon iloisempi, kun aloin käydä täällä.”

VAMOS TYÖN lakkautusuhka on esimerkki siitä, mitä Helsingin yliopiston sosiologian professori **Pekka Sulkunen** kutsuu projektiyhteiskunnan kiroukseksi.

Piirrän nimesi hiekkiaan.

Euroopan
sosiaalirahaston
tuoella on aloitettu
Suomessa
vuosittain noin
400 erinimistä
hanketta.

”Siinä näkyy ilmiö, joka on nyt kärjistyvä vähän joka puolella. Hyville hankkeille on vaikea saada jatkoa. Juuri kun jotain toimivaa on keksitty, rahoitus päättyy.”

Sulkunen on toimittanut aiheesta kirjan *Projektiyhdeiskunta ja uusi yhteiskuntasopimus*. Lisäksi hän tutkii sitä Suomen Akatemian hankkeessa, jossa tarkastellaan julkisen sektorin muutosta.

Hänen mukaansa kehitys kohti projektiyhdeiskuntaa käynnistyi 1980-luvulla.

”Silloin syntyi ajatus, että valtion ja julkisen sektorin toimintaa on supistettava, virtaviivaistettava ja tuotava lähemmäs kansalaisten tarpeita.”

Sen sijaan, että Vamos Työn kaltainen toiminta saisi pysyvää julkista rahoitusta, projektiyhdeiskunnassa rahoitus kertyy pienistä puroista, hankehakemus kerrallaan.

2000-luvulle tultaessa kehitys oli mennyt niin pitkälle, että järjestöt ovat alkaneet palkata hankeammattilaisia, joiden työnä on laatia hakemuksia.

VAMOS-TOIMINNASTA vastaavaan Helsingin Diakonissalaitokseenkin perustettiin kuusi vuotta sitten hankerahoituspäällikön tehtävä. Diakonissalaitos on saanut vuosittain noin kuusi miljoonaa

”Järjestöihin palkataan hankeammattilaisia.

euroa hankerahoitusta, mutta yksikään rahasumma ei ole tullut itsestään.

Ennen kuin rahaa saa, hakemuksia pitää laatia vähintään yhtä tarmokkaasti kuin Tilda ja Timo Estola hakevat oppisopimuspaikkaa.

Diakonissalaitoksen varainhankintapäällikkö **Kristiina Elenius** kertoo, että Vamos Työn kaltainen EU-hankkeen hakemiseen pitää varata noin puoli henkilötyökuukautta. Hän luettelee hengästyttävän listan asioita, jotka pitää osata kertoa.

”Kuinka monta nuorta luvataan tavoittaa ja kuinka monen luvataan työllistyvän, millaisia talous-, ympäristö- ja sukupuolivaikutuksia hankkeella on. Työntekijöiden toimenkuvat pitää kirjoittaa yksityiskohtaisesti. Ja kaikki muutetaan euroiksi, eli tehdään budjetti”.

Diakonissalaitos jättää tämän ta-

paisia hakemuksia kuutisenkymmentä vuodessa, ja Eleniuksella on niitä tekeillä monta yhtä aikaa.

Monille hankkeille haetaan rahoitusta useilta tahoilta.

”Esimerkiksi Vamos on rakentunut pala palalta. Ensimmäinen oli etsivä nuorisotyö, sitten tuli työpajoja, sitten haettiin työllistämisrahoitusta. Rahoittajalle esitellään kunkin rahoittajan tavoitteiden mukainen moduuli”, hän sanoo.

”Etsivälle työlle rahoitusta haetaan sieltä, mistä sitä halutaan rahoittaa, työpajatoiminnalle toisesta paikasta, työllistämiseen kolmannesta. Rahoittajat katsovat asiaa kukin omasta vinkkelistään, me katsomme sitten kokonaisuutta”, Elenius sanoo.

Vamosen brändin alla toteutettuihin hankkeisiin on saatu rahoitusta sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, Raha-automaattiyhdistykseltä ja EU:lta.

Diakonissalaitos on saanut EU-rahaa myös *Mun startti* -nimiseen työpajahankkeeseen ja *Puente*-projektiin. Kumpaakin olisi haluttu jatkaa, mutta rahaa ei saatu.

Puentea esitellään sosiaalirahaston sivuilla erityisen onnistuneena toimintana. Siinä kokeiltu työllistämismallia oli hyvin samanlaista kuin mitä Vamos Työssä on tehty.

Kohtalokas keskiviikko. Tildan ja Jasminin uraohjauksen jatkuminen selviää Espoon kaupungin johtajien kokouksessa.

HANKEMAAILMAN PAHIMPIA puolia on se, että se tuo projektimaisuuden juuri sinne, missä tarvittaisiin jatkuvuutta ja kestäviä ihmissuhteita.

Professori Pekka Sulkusen mukaan innovaatioajattelu sopii huonosti sosiaalityöhön.

”Voi kysyä, kuinka tehokasta on sellainen rahankäyttö, jossa kokeillaan aina vain uusia asioita tai tehdään vanhoja asioita uusilla nimillä”, hän sanoo.

Sulkusen mielestä olisi hyvä, että osa siitä rahasta, joka nyt kana-voidaan projekteille, muutettaisiin budjettirahoitukseksi.

Tätä odotellessa uusi Euroopan sosiaalirahaston seitsenvuotinen rahoituskausi on käynnistynyt. Rahaa on jo myönnetty yli sadalle projektille. Sitä jaetaan eri puolilla Suomea käynnistyville uusille hankkeille yli 140 miljoonaa euroa vuodessa.

Kohta voidaan taas suunnata *Kohtinousua*, käynnistää *Kakkosvaihe* tai *Hyvinvointivalmennus*. On mahdollista *Profiloitua osaajaksi*, avata *Taitokatu* tai aloittaa *Innovaatiotoiminnan aktivointi*.

Tai ainakin keksiä näille asioille uudet nimet.

”Vanhoja asioita tehdään uusilla nimillä.

KESKIVIKKONA 28. tammikuuta Vamos-nuorten ohjelmassa on aamupala, fiiliskierros ja sulkista. Liikuntaan kannustaminen on tärkeä osa uravalmennusta.

Kun Tilda ja Jasmin lyövät sulkipalloa verkon yli, Helsingin Diakonissalaitoksen diakoniajohtaja **Jarmo Kökkö**, Vamoksen palvelualuejohtaja **Ulla Nord**, Vamoksen Espoon yksikön esimies **Minna Latonen** ja Vamos Työn projektipäällikkö **Vesa Sarmia** tapaavat Espoon kaupungin sivistystoimenjohtaja **Sampo Suihkoa** ja perusturvajohtaja **Juha Metsoa** Espoon kaupungin sivistystoimen tiloissa. Ne sijaitsevat samassa Espoontorin kauppakeskuksen rakennuksessa kuin Vamoskin mutta toisessa päässä taloa.

Toiveena on, että Espoo alkaisi rahoittaa Vamos Työtä. Silloin hankerahoitus toimisi juuri niin kuin on tarkoitukseen: sillä testataan uusia toimintatapoja, ja jos ne toimivat, valtio tai kunta alkaa rahoittaa niitä pysyvämmiin.

Hanke on osoittautunut tehokkaaksi, ja Espoon johtajat suhtautuvat siihen myönteisesti. Mutta venyykö rajusti verotulojaan menettänyt Espoo uuden työmuodon rahoittamiseen kesken budjettikauden?

KOKOUKSEN JÄLKEEN vamoslaiset saavat hyviä uutisia. Uravalmentajien määrä vähenee kahdella, mutta Espoon kaupunki jatkorahoittaa hanketta vuoden 2015 loppuun niin, ettei yksikään nuori jää tyhjän päälle.

Tilda ja Jasmin saavat pitää tukihenkilönsä.

Kun Euroopan sosiaalirahaston antama rahoitus oli kaksivuotinen, tämä uusi patkka ei ole enää vuottakaan.

Juttuun on haastateltu siinä esiintyvien henkilöiden lisäksi myös Vamoksen erityisasiantuntija Olli Alasta ja palvelualuejohtaja Ulla Nordia sekä ylitarkastaja Antti Jokivirtaa Työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Timo Harakka

Kirjoittaja on toimittaja ja kirjailija, jonka uusin kirja *Suuri kiristys* (2014) käsittelee eurokriisiä, talousideologiaa ja lamaa.

Itse aiheutettu

Euroopan taantuma on jo nyt kestänyt pidempään kuin mikään lama nykylähdyshistoriassa. Suomen kansantuote on kärsinyt pahemmin kuin 1990-luvun lamassa.

Kun näin sanon, ihmiset eivät usko. Lama ei näy. Halvan tuopin topless-baareja ei ilmesty kaduille; kirpputorit ja leipäjonot oli ennestään. Työttömyyttä ei ole päästetty puoleen miljoonaan.

Lama ei näy ulkoisesti. Mutta se näkyy sisäisesti.

Toisin kuin 20 vuotta sitten, ihmiset voivat purkaa pahaa oloaan internetissä, joka on maailman suurin väkivaltakoneisto. Lamautuneesta ihmisestä tulee julma.

Toinen ero on se, että viime lamassa irtisanotut uskoivat uuteen mahdollisuuteen. Tänäpä tuhat tietävät, että eivät ole menettäneet työpaikkaansa, vaan työn.

Voimattomuus on vaarallinen voima.

KAUTTA EUROOPAN ihmiset ovat joutuneet vaikeuksiin ilman omaa syytään. Kaukaisten maiden keinottelukriisejä ja abstrakteja budjettileikkauksia ei osaa syyttää, eikä niihin vaikuttaa.

Syntipukilla on oltava kasvot. Kuten aina, ne ovat vieraan kasvot.

Kreikka luhistui vihan kehään. Kun talous romahti, syylliseksi ymmärrettiin tuhat turvapaikanhakijat, jotka olivat joutuneet loukkuun Ateenaan. Myös EU-pomot, jotka saapuivat panemaan toimeen rajuja leikkauksia, olivat ulkomaalaisia, miehittäjiä.

Siksi kreikkalaiset ovat äänestäneet valtaan puolueen, joka syyttää maan vaikeuksista – muita.

TOKI SYRIZAN menestys saatiin aikaan Brysselissä. EU:n toimien ansiosta lääkkeet lopuivat sairaaloista, tuberkuloosi ja jopa malaria palasivat Kreikkaan. Työttömyys, asunnottomuus ja köyhyys moninkertaistuivat.

Kun näin sanon, ihmiset väittävät vastaan. Vaikeudet ovat kreikkalaisten omaa syytä. Kärsimys on itse aiheutettu, ansaittu.

He eivät tajua noudattavansa samaa kaavaa, jossa aina syyllistetään viattomat ulkomaalaiset.

Eikä kärsivän oma syyllisyys edes ole mikään syy kieltää apua. Miksi hyväksymme sen, että alkoholilla terveytensä pilanneet ansaitsevat hyvän hoidon Suomessa, mutta emme sitä, että lapsella on oikeus poliorokotukseen Kreikassa?

Siksi, että he eivät ole meitä.

”Lamautuneesta maasta tulee julma.

KOETTU VÄÄRYYS antaa lamautetulle oikeuden ajatella, että koska vastoinkäymiseni on toisten syy, kaikki toisille aiheutettu kärsimys koituu minun hyväkseni.

Tämä tuhoisa ajatuskehä johti Saksan maailmansotaan. Rauhan tultua Eurooppa vannoi yhteenkuuluvuutta. Keskinäisen riippuvuuden ja solidaarisuuden sinetiksi perustettiin Euroopan rahaliitto.

On surullista, että juuri rahaliitto on jakanut Euroopan uudelleen, vihanpidon linnakkeisiin.

Varsinkin, kun juuri taantuma todistaa, että olemme riippuvaisia toisistamme. Yksikään maa, edes Saksa, ei voi menestyä, kun muut köyhtyvät.

SUOMEN VIENNI on kärsinyt EU-maista kaikkein eniten. Yli puolet viennistä menee – tai menisi – EU-alueelle. Silti Suomi tunnetaan Euroopassa kaikkein säälimättömimpänä velkojana, joka ei suostu edes humanitaariseen apuun.

Lamautuneesta maasta tulee julma. Vaikka jonakin päivänä numerot ja tilastot osoittaisivat toista, julma Suomi ei koskaan pääse lamasta.

Siksi on aika lopettaa syyllisten etsiminen, ja etsiä syytä.

AA-liike syytetyn pallilla

TUTKIMUSTEN MUKAAN AA EI AUTA, MUTTA KÄYTÄNNÖSSÄ SE TOIMII.

”Täällä et ole yksin”, lupaa ristipistotyö kerhotilan seinällä. Ja vaikka kello on vasta aamuseitsemän, on paikalla jo kuusi miestä ja yksi nainen. Ulkona kolisee raitiovaunu.

Yksi miehistä laskee pahvisen kahvimukin kädestään ja ottaa pöydältä hiirenkorville luetun pehmeäkantisen kirjan.

”Myönsimme voimattomuutemme alkoholiin nähden ja että elämämme oli muodostunut sellaiseksi, ettemme omin voimin kyenneet selviytymään”, hän aloittaa.

Teksti on Nimettömien Alkoholistien kahdentoista askeleen toipumisohjelman ensimmäinen kohta.

AA ELI ”anonyymit alkoholitit” on Yhdysvalloista 1930-luvulla lähtenyt liike. Sen mukaan alkoholismista toipuminen vaatii korkeampaa voimaa, vertaistukea ja täysraittuutta.

Helsingissä kokoontuu yli sata AA-ryhmää joka viikko.

”Olen kiertänyt A-klinikat ja muut. Ilman tätä yhteisöä en olisi hengissä”, sanoo palaverin vetäjä.

Kuten alkusanat lukenut mies asian muotoilee: ”Tämä on paikka, jossa raittius on mahdollista.”

KAIKKIEIVÄT kuitenkin usko AA:n voimaan. Viime vuosina Yhdysvalloissa on alettu kyseenalaistaa menetelmän ylivertauus. Aikakauslehti *Pacific Standard* julkaisi viime vuonna yhteenvedon uusista tietokirjoista, jotka arvostelevat AA:ta. Niitä oli puoli tusinaa.

Kirjat kritisoivat AA:n epätieteellisyttä, laihoja hoitotuloksia ja tapaa hoitaa sairautta uskolla ja rukouksilla.

YKSI PACIFIC Standardin esittelemistä kritikoista on Harvardin yliopiston McLean Hospitalissa toimivan päihdehoitoyksikön entinen johtaja **Lance Dodes**.

”Anonyymit Alkoholitit julistettiin alkoholismin oikeaksi hoitomuodoksi 75 vuotta sitten huolimatta siitä, etteivät mikään tutkimustulokset osoittaneet menetelmän tehoa”, Dodes kirjoittaa viime vuonna julkaistun kirjansa *The Sober Truth* esipuheessa.

Dodesin mukaan olisi jopa tehokkaampaa olla hoitamatta juomistaan mitenkään kuin osallistua AA-ohjelmaan.

Väite on raju. Yhdysvalloissa ja Kanadassa kahdentoista askeleen noudattaminen on hallitseva hoitomuoto ja tuomioistuimet määräävät vuosittain 165 000 ihmistä osallistumaan AA:han.

AA-LIIKKEEN on hankala puolustautua kritiikkiä vastaan, koska sillä ei ole virallisia edustajia.

Lääketieteellinen tutkimus on AA:n kanssa vaikeuksissa, koska osallistujat ovat anonyymeja, jolloin muutoksia alkoholinkäytössä ei voi todentaa. Niinpä AA:sta on Suomessa tehty lähinnä sosiologista ja laadullista tutkimusta.

”Mutta kokemusperäinen tieto osoittaa, että AA toimii”, sanoo Järvenpään sosiaalisairaalan kehittämisspäälikkö **Antti Weckroth**. Hän on hoitanut päihdeongelmia 20 vuotta.

”Kahdentoista askeleen ohjelman käyneet jäävät useammin täysraittiksi kuin muilla tavoin hoitoa saaneet.

Weckroth viittaa siihen, että myös lääkäreiden työtä ohjaavat Käypä hoito -suositukset mainitsevat AA:n.

Käypä hoito -suositukset laatii lääkäriseura Duodecim tutkimusnäytön perusteella.

Nykyiset suositukset mainitsevat AA-ryhmät yhtenä vertaisavun muotona, mutta sen toimivuuteen ne eivät ota kantaa.

Sen sijaan AA-liikkeen käyttämästä kahdentoista askeleen ohjelmasta löytyy kohtuullisen luotettavaa tutkimusnäyttöä. Ohjelmaa on tutkittu erilaisissa hoitoympäristöissä, ja se toimii alkoholismien hoidossa yhtä hyvin kuin muutkin psykososiaaliset hoidot.

Ainoa ero on, että kahdentoista askeleen ohjelman käyneet jäävät useammin täysraittiksi kuin muilla tavoin hoitoa saaneet.

Se ei ole ihme, sillä AA:n mukaan alkoholisti ei voi koskaan enää juoda, koska silloin hän ratkeaa. Ajatus täysraittiuudesta jakaa hoitokenttää. Esimerkiksi A-klinikoilla voi hoidossa tavoitteena olla kohtuukäyttö.

AA-RYHMÄSSÄ käytetyt puheenvuorot ovat kertomuksia itsensä pohjalle juomisesta.

Tarina on tuttu myös median alkoholismikertomuksissa. Niissä juominen asteittain pahenee, kunnes alkoholisti on vajonnut pohjalle. Siellä hän, usein uskoontulon avulla, raitistuu ja kuin ihmehen kaupalla saavuttaa jälleen elämänhallinnan. Tarinaan kuuluu, ettei henkilö enää koskaan juo pisaraakaan.

Nämä tarinat ovat tosia mutta eivät koko totuus.

AA-liikkeen mukaan raitistuminen ilman tukea on mahdotonta, eikä omin voimin juomisestaan vähentäviä näy mediassakaan. Niinpä voi olla yllätys, että useimmat ihmiset paranevat päihdeiden, alkoholin ja tupakan riippuvuuksista ilman mitään hoitoa.

”Kaikki eivät käy pohjalla. Siitä on pitävää näyttöä. Väestötason tutkimukset osoittavat, että ihmiset muuttavat elä-

mänsä aikana alkoholinkäyttöään mo-
neen suuntaan”, sanoo Antti Weckroth.

Tämä kävi ilmi Vietnamin sodan yhteydessä tehdyssä laajassa päihdetutkimuksessa. Sodassa yli puolet amerikkalaisista sotilaista käytti heroiniä, joka aiheuttaa voimakkaan riippuvuuden. Kun riippuvuusdiagnoosin saaneet sotilaat kotiutuivat, valtaosa heistä lopetti heroinin käytön aivan itse, ilman mitään apua. Tutkimukseen viitataan yhä usein, koska se osoittaa, että oman riippuvuuden hoitaminen on tehokasta.

Weckrothin mielestä tarina pohjalta nousemisesta voi kuitenkin olla tärkeä, vaikkei se olisi tosi.

”Se on AA:n jaettu uskomus, joka auttaa siihen osallistuvia toipumaan”, Weckroth sanoo.

”AA:n tiedetään auttaneen monia. Hoitojärjestelmän kannattaa hyödyntää sitä eikä nillittää sivuseikoista.”

AA:N TÄRKEIN jaettu uskomus on ajatus siitä, että alkoholistin täytyy jättäytyä korkeamman voiman valtaan saadakseen apua. AA puhuu alkoholismista sairautena eikä kiellä lääkkeidenkään roolia, mutta pitää silti ratkaisevana hoitomuotona uskoa.

Helsingin Diakonissalaitoksen päihdepalvelujen ylilääkäri **Outi Kuikanmäki** suhtautuu AA:han myönteisesti. Hän ei pidä hoitotapaa ristiriitaisena, vaan muistuttaa, että alkoholismissa on sekä biologinen että psyykinen puoli. Riippuvuuden psyykkistä puolta tunnetaan huonosti, mutta AA kohdistunee juuri siihen.

”Se perustuuko AA:n faktoille ei vaikuta siihen, että se voi silti vaikuttaa positiivisesti. Jos ihminen kokee AA:n mielekkääksi ja toiminta vie mukanaan, niin halu ja kyky pysyä erossa alkoholista vahvistuu”, Kuikanmäki sanoo.

Artikkeliä varten on haastateltu sähköpostitse myös Käypä hoito -suositusten päätoimittaja Jorma Komulaista.

Soteveteraani

KARI VÄLIMÄKI TOIMI SOTE-UUDISTUKSEN KESKEISENÄ ARKKITEHTINÄ KUNNES HÄN KOLME VUOTTA SITTEN JÄTTI MINISTERIÖN. NYT HÄN KERTOO, MITÄ OIKEIN TAPAHTUI JA MIKSI UUDISTUSTA TARVITAAN YHÄ KIPEÄSTI.

TEKSTI > ANTTI JÄRVI
KUVAT > ALEKSI POUTANEN

Rennompi. Jätettyään ministeriöelämän Kari Välimäki on nauttinut siitä, että asioihin saa paneutua huolellisesti.

Toukokuussa 2012 sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö **Kari Välimäki** ilmoitti yllättäen, että jättää työnsä.

Siitä lähtien on ministeriöiden käytävillä, eduskunnassa ja politiikan toimituksissa aprikoitu, mikä hänen lähtönsä oli syynä.

Välimäki oli työskennellyt ministeriössä yli 30 vuotta ja noussut sen korkeimmaksi virkamieheksi. Vain puoli vuotta aiemmin presidentti **Tarja Halonen** oli nimittänyt hänet toiselle viiden vuoden virkakaudelle.

Liittyikö lähtö peruspalveluministeri **Maria Guzenina-Richardsoniin**, jonka kanssa Välimäki oli ollut nokkapokkasilla valelääkärikohun vuoksi?

Vai siihen, että Välimäki oli valmistellut sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutosta, jonka kanssa poliitikot olivat ajautumassa umpisolmuun?

Oliko kansliapäällikön mitta yksinkertaisesti täytynyt?

UUDENMAANKADULLA Helsingissä sijaitsee pitkä 1960-luvun toimistorakennus, jonka kulmassa oli aikoinaan trendibaari Soda. Talon neljännessä kerroksessa on vuosikymmenien ajan toiminut monille tuntematon eläkelaitos, merimiesten eläketurvasta huolehtiva Merimieseläkekassa.

Sen toimitusjohtajaksi Kari Välimäki siirtyi lähtiessään sosiaali- ja terveysministeriöstä.

”Tervetuloa”, Välimäki sanoo ja ohjaa toimiston perällä olevaan työhuoneeseensa.

Hän näyttää nuorekkaammalta kuin valokuvissa ministeriövuosilta.

”On minulle sanottu, että vaikutan rentoutuneemmalta kuin ennen. En oikein tiedä, miten siihen pitää suhtautua”, hän sanoo.

Välimäen työpäivät eivät enää kulu aiemmassa määrin palaverissa juoksemiseen. Aikaa voi käyttää asioiden valmisteluun, kuten merimieseläkejärjestelmän uudistukseen, joka astuu voimaan ensi vuoden alussa.

”Nautin kovasti siitä, että ratkaisuja voi tehdä huolellisesti kaikki mahdolliset näkökulmat huomioon ottaen”, hän sanoo.

Vaikka Välimäellä oli ministeriössä hieman jääräpäisen virkamiehen maine,

hänen asiantuntemustaan arvostettiin yli puoluerajojen. Kiitosta hän on saanut myös tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden puolestapuhujana.

Juuri tänä aamuna häntä tuohduttaa *Helsingin Sanomien* uutinen, joka kertoo kotihoidon työntekijöiden kiireestä.

”Miltä vanhusten avopalvelutyöntekijöistä mahtaa tuntua, kun heitä pidetään vain kustannuksena? Tuntuu siltä, ettei enää arvosteta pitkäjänteistä työtä, vaan kaikki pitää saada aikaan mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti.”

OIKEUDENMUKAISUUTEEN ja tasa-arvoon liittyy myös se, miksi suomalainen sosiaali- ja terveydenhuolto tarvitsee Välimäen mukaan perusteellisen rakenteellisen uudistuksen.

Välimäki työskenteli sosiaali- ja terveysministeriössä jo 1980-luvulla, jolloin suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa vielä rakennettiin. Silloin luotiin uusia eläkejärjestelmiä, kehitettiin perhepolitiikkaa ja uudistettiin sosiaalietuuksien verotus, työttömyysturva sekä sairausvakuutuslaki.

Välimäki istui ministeriön työryhmissä rakentamassa järjestelmiä, joilla laskettiin uudistusten kustannuksia.

”Se oli viehättävä maailma. Siinä joutui miettimään asioita ihmisten käytännön elämän mutta myös talouden kannalta”, hän sanoo.

Samalla vuosikymmenellä sosiaali- ja terveyshuollon suunnittelua alettiin siirtää valtiolta kunnille. Valtio vähensi yksityiskohtaista ohjaustaan ja kuntien vastuu kasvoi.

”1980-luvulle asti valtio ohjasi kuntien toimintaa tiukasti, ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö mitoitettiin tarkasti. Kunta toteutti sitä, mitä sille annettiin.”

Samaan aikaan kun valtio höllensi ohjaustaan, Suomeen iski lama. Työttömyys kasvoi, sosiaaliturvaa leikattiin, ja kaikkea säästettiin.

”Kunnilla oli aiempaa suurempi mahdollisuus tehdä päätöksiä, oli vastuuta ja valtaa. Mutta monet kunnat olivat paitsi taloudellisessa vajeessa myös osaamisvajeessa. Lisäksi kuntia rasitti ikärakenne ja muuttoliike.”

Välimäen mukaan hallitus toisensa perään lisäsi kuntien velvoitteita ja antoi uusia sosiaalipoliittisia tehtäviä.

”Yhteiskunnallisessa toiminnassa tapahtui suuria muutoksia, mutta kuntarakenne säilyi loppujen lopuksi hyvin staattisena. Oli vain pieniä kuntaliitosaaltoja. Silloin heräsi kysymys, onko kaikilla kunnilla kykyjä hoitaa valtion antamat tehtävät ja onko kunta enää sellainen järkevä yksikkö, joka pystyy sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuden järjestämään?”

”Ei pitäisi pohtia kuntien määrää vaan eriarvoisuuden vähentämistä.”

POLIITIKOT OVAT tehtaileet palvelurakennemuutosta nyt jo kymmenisen vuotta. Keskeisimpiä kipukohtia on ollut päätösvallan vieminen kuntia suuremmille alueille.

Välimäki ymmärtää poliitikkoja siinä mielessä, että kyse on vaikeasta asiasta. Hän arvostelee puolueita kuitenkin siitä, että niiltä puuttui ja näyttää vieläkin puuttuvan poliittinen visio uudistuksesta.

”Jokaisen puolueen sisällä tuntui olevan oma sote-puolue ja oma kunta-puolue. Poliitikkojen mielipiteissä tapahtui täyskäännöksiä, soudettiin ja huovattiin. Asiaa ei helpottanut se, että moni kansanedustaja toimii myös kuntapoliitikkona.”

Poliitikot keskittyivät murehtimaan valtansa menettämistä ja puhumaan kuntien lukumäärästä ja pakkoliitoksista.

Välimäen mukaan oleellista olisi ollut puhua siitä, mitä uudistuksia on tehtävä eriarvoisuuden vähentämiseksi. Hänestä sote-uudistuksella voidaan parhaimmillaan ehkäistä yhteiskunnan eriarvoistumista ja huono-osaisuuden periytymistä.

Ne, joilla on ollut työtä ja rahaa, ovat laman jälkeen turvautuneet työterveyshuoltoon ja sairausvakuutuksiin.

”Sen sijaan perusterveydenhuolto ja

Epäonnistumisen mittari.

Jos helkoimmat eivät saa aina edes välttämättöimpiä perusterveydenhuollon palveluja, on Suomi Kari Välimäen mukaan päivänselvästi epäonnistunut.

Kari Välimäen teesit sote-palvelujen puolesta

1

”YHTEISKUNNAN TOIMIVUUTTA MITATAAN SILLÄ, MITEN SE KOHTELEE HEIKKOMPIA. Ihmisille pitää taata mahdollisuus nousta ahdin-gosta. Meillä on varaa ja velvollisuus rakentaa yhteiskuntaa, jossa kaikilla on mahdollisuus hyvinvointiin.”

2

”KUKAAN EI HALUA OLLA PASSIIVINEN SOSIAALIHUOLLON KANTA-ASIAKAS, vaan jokainen haluaa olla osallinen yhteiskunnassa. Mitä enemmän saamme ihmisiä tekemään töitä, sitä enemmän meillä on varaa hyvään sosiaaliturvaan.”

3

”HALLINNOLLISET RAKENTEET OVAT VÄLITÄ eivätkä itsetar-koitus. Poliitikkojen tehtävä on asettaa tavoitteet ja reunaehdot, ja ammattijohdon tehtävä on toteuttaa ne. Samasta asiasta ei pidä päättää usealla poliittisella tasolla eikä poliitikkojen tule puuttua liaksi operatiiviseen johtamiseen.”

Kari Välimäki

Kari Välimäki syntyi Ylivieskassa vuonna 1954 ja kävi koulunsa Ilmajoella. Hänen vanhempansa työskentelivät kauppiaina osuuskaupassa.

”Vaikka elämä oli taloudellisesti tiukkaa ja koulutus maksoi, vanhemmat halusivat meidät opikouluun. Taisin olla molempien sukujen puolelta ensimmäinen ylioppilas”, hän sanoo.

Lukion jälkeen Välimäki pääsi opiskelemaan tilastotiedettä Tampereen yliopistoon, jossa ilmapiiri oli poliittisesti väritty.

”En halunnut kepilläkään koskea opiskelijapolitiikkaan”, Välimäki sanoo.

Hän oli kyllä kiinnostunut yhteiskunnallisesti asioista ja toimi muun muassa rauhanliikkeessä. Välimäki on taustaltaan julkidemari, mutta ei ole koskaan ollut puolueen ehdokkaana vaaleissa.

Välimäki aloitti työt matematiikkona sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusosastolla vuonna 1979. Vuosien varrella hän ihastui sosiaalipolitiikan maailmaan.

”Se on minusta yksi maailman kiinnostavimpia asioita.”

Välimäki toimi ministeriössä eri tehtävissä yli 30 vuoden ajan ja nousi kansliapäälliköksi vuoden 2007 alussa.

Eräs talon toimintaa läheltä seurannut kertoo, että Välimäen lähtö rampautti ministeriön valmistelutyötä.

”Välimäen jälkeinen johto ei ole pystynyt esittämään poliitikoille uskottavia terveyspoliittisiin hyötyihin perustuvia malleja”, hän sanoo taustahaastattelussa.

Välimäen perheeseen kuuluu vaimo ja hänellä on kolme aikuislasta ja yksi lapsenlapsi. Hänen tyttärensä **Heta Välimäki** on ollut Demarinuorten puheenjohtajana ja toimii Helsingin kunnallispolitiikassa.

”On kysytty, hymyilyttääkö sote-ratkaisu, mutta enemmän tässä itkettää.”

monet sosiaalipalvelut, kuten kotipalvelut, ovat rapautuneet. Ne ovat tärkeitä heikoimmassa asemassa oleville. Kehitys on osaltaan vaikuttanut terveyserojen kasvamiseen eri tuloluokkien välillä”, Välimäki sanoo.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimusten mukaan terveydenhuollon keinoin vältettävissä oleva ennenaikainen kuolleisuus on vähentynyt Suomessa muiden paitsi köyhimpien kohdalla. Varrattomia suomalaisia kuolee sairauksiin, jotka olisi voitu hoitaa.

”Kun heikoimmassa asemassa olevat ihmiset eivät saa aina edes välttämättömiä perusterveydenhuollon palveluja, on täysin selvää, että olemme epäonnistuneet.”

HALLINNOLLISIA rakenteita uudistamalla palvelu- ja hoitoketjut voidaan saada sujuvimmiksi ja palveluiden laatu saadaan pelastettua, Välimäki uskoo.

Hän ehti ministeriössä vetää useampiakin työryhmiä, joissa mietittiin ratkaisuja. Työryhmissä syntyi ajatus, että palveluiden järjestämisen pitäisi olla parinkymmenen alueen vastuulla, kuten erikoissairaanhoidossa jo tehdään.

”Virkamiehet olivat sitä mieltä, että uudistuksessa pitäisi koko ajan ajatella järkeviä toiminnallisia kokonaisuuksia eikä hallinnollisten rajojen pitäisi olla esteenä järkevälle toiminnalle.”

Ennen lähtöään hän esitti mallinsa, joka pohjautui hänen vetämänsä työryhmän ajatuksiin: sote-palveluiden järjestäminen pitäisi keskittää noin 20 alueelle. Silloin valtaosa poliitikoista tyrmäsi sen.

Kevään aikana ratkaisua on yritetty saada aikaan juuri 19 tuotantovastuualueen pohjalta eli suunnilleen Välimäen mallin mukaisesti. Hän ei kuitenkaan ole vahingoniloinen.

”Helsingin Sanomistakin soitettiin ja kysyttiin, hymyilyttikö ratkaisu. Mutta kyllä tässä enemmän itkettää. Faktat ovat olleet selvillä jo kauan, mutta uudistus on mennyt valtapoliittiseksi keskusteluksi siitä, kuka saa päättää mitä.”

Lakiesityksessä on nähty perustuslaillisia ongelmia, ja *Viestin* painoon mennessä oli epäselvää, meneekö uudistus jossain muodossa läpi tänä keväänä. Välimäki toivoo, ettei se kaadu, koska siinä on joka tapauksessa vähemmän korjattavaa kuin nykyisessä toimintatavassa.

Hän ei pidä asiallisena sitä, että ottaisi julkisesti kantaa lakiesityksen yksityiskohtiin. Yleisellä tasolla hän kuitenkin sanoo, että uudistus on menossa vihdoin oikeaan suuntaan. Suurimpina haasteina hän pitää rahoituksen järjestämistä ja päätöksenteon sekavuutta.

”Siinä on niin monta poliittista organisaatiota ja johtajaa päällekkäin, että byrokratian vaarat ovat ilmeiset”, Välimäki sanoo.

KUN VÄLIMÄKI ilmoitti keväällä 2012 siirtyvänsä Merimieseläkekassan toimitusjohtajaksi, liikkeellä oli monenlaisia huhuja. Toisten mukaan Välimäki savustettiin ulos ministeriöstä, toisten mukaan hän menetti hermonsa sote-huopaamiseen.

Välimäen mukaan totuus lähdöstä on paljon arkisempi.

”Sen verran olen kovapäinen pohjalainen virkamies, ettei joku yksittäinen asia olisi saanut minua lähtemään. Päätin jo kolme vuotta ennen lähtöäni, että kun sopivan mielenkiintoinen paikka tulee vastaan, yritän tehdä elämässni vielä jotain muutakin.”

Välimäki ei halua kommentoida silloisen peruspalveluministerin Maria Guzenina-Richardsonin toimintaa. Sen sijaan hän nostaa esiin asian, joka tapahtui jo paljon aiemmin: poliittinen valtiosihteerijärjestelmä, joka otettiin käyttöön **Matti Vanhasen** ensimmäisen hallituksen valtakaudella vuonna 2005, on Välimäen mielestä sotkenut valmistelutyötä ja muuttanut työmielialaa ministeriöissä.

”Asioiden valmistelu on puoluepoliittisoitunut ja muuttunut huonommaksi sen jälkeen, kun poliittiset valtiosihteerit tulivat. Monialainen ja avoin, erilaisia mielipiteitä kokoava selvitystyö on kadonnut, mikä rupesi henkisesti rasittamaan minuakin”, Välimäki kertoo.

Hän pitää surullisena sitä, että virkamiesten asiantuntemuksella ei ole enää samanlaista painoarvoa kuin ennen.

”Ministeriöissä on asiansa osaavia ja omistautuneita ihmisiä, jotka tekevät työtä pitkäjänteisesti, mutta nykyään heidän ammattitaitoaan ei arvosteta.”

Katso Kari Välimäen videohaastattelu osoitteessa www.viestilehti.fi

HDL sivut

Uutiset > Henkilöt > Tapahtumat

Lajinsa viimeiset

Aili Pöllänen on yksi kymmenestä jäljellä olevasta A-sisaresta, jotka päättivät vuonna 1959 jäädä vanhan sisarjärjestelmän piiriin. Kirjailija Laura Honkasalo ja toimittaja Elina Heino kävivät Pitäjänmäellä tapauttamassa Pöllästä ja toista A-sisarta Gunnel Stenbäckkiä.

Diakonissat hämmentävät vapaita nykyaisia. Miten voi luopua yksilöllisyydestä, omista vaatteista ja kotiavaimista? Aili Pölläsen elämä osoittautui luultua proosallisemmaksi. Ja hauskeemmaksi.

Sivu 24.

Heiluuko leikkuri?

Diakoniajohtaja Jarmo Kökkö joutuu pian keksimään, miten Helsingin Diakonissalaitos selviää sote-uudistuksesta ja julkisen talouden leikkauksista. Elina Grundström kysyi Kököltä, miten Alppikadulla jatkossa pärjätään ja millaisia terveisiä hän lähettäisi Suomen hallitukselle.

Sivu 28.

Miten Jeesus hoitaisi sairaat?

Kenen kuuluisi hoitaa sairaat? Ja millä rahalla? Helsingin Diakonissalaitoksen johtava diakonissa Karin Strandberg pohtii ajankohtaisia arvokysymyksiä.

Sivu 31.

Vapaa nainen hämmentyy

Kirjailija Laura Honkasalo etsi sielunsisaria vanhojen diakonissojen talosta.

TEKSTI > ELINA HEINO
KUVAT > ALEKSI POUTANEN

Päätäväiset.

Aili Pöllänen ja Gunnel Stenbäck tekivät jo alle 20-vuotiaana päätöksen omistautua sisarelämälle, ja siitä ei ole lipsuttu.

Kirjailija **Laura Honkasalo**, 44, astuu autoon tammikuisena päivänä Helsingin Lauttasaarella. Hänellä on vanhojen aikojen glamouria henkivä tumma turbaanihattu ja talvitakki, jossa on tiukka turkiskaulus.

Honkasalo on kiinnostunut menneisyyden ihmiskohtaloista ja asenteista.

Joulukuussa hän löysi Helsingin kirjailijoiden kirpputorilta **Eeva Hurskaisen** kirjan *Sisar Linan tyttäret*, joka kertoo Helsingin Diakonissalaitoksen elämästä vuosina 1867–1959, jolloin se oli vielä köyhien palvelemiseen kasvattava sisäoppilaitos.

Nyt Honkasalo on lähdössä Helsingin Pitäjänmäelle tapaamaan kirjassa esiintyviä sisaria **Aili Pöllästä**, 84, ja **Gunnel Stenbäck**ä, 100.

LAURA HONKASALO on kiinnostunut siitä, millaisia elämänvalintoja luterilainen usko sai ihmiset tekemään menneinä aikoina. Hän ahmii vanhoja hartauskirjoja ja tarinoita nuorista lähetystyöntekijöistä, jotka muuttivat empimättä Afrikkaan tai Kiinaan.

Diakonissaksi ryhtyminen näyttäytyy Hurskaisen kirjassa samanlaisena äärimmäisenä valintana. Se oli vielä 1900-luvun alkupuoliskolla kouluttamattomille nuorille naisille lähes ainoa väylä ammattiin. Sairaanhoidajakoulutuksen hinta oli kuitenkin vapaan nyky naisen näkökulmasta korkea. Oppilaat joutuivat luopumaan perheestä, kriittisistä mielipiteistä ja jopa kotiavaimesta, jonka Diakonissalaitoksella asuvat naiset saivat vasta vuonna 1969.

Itsenäisesti elävää Honkasaloa mietityttää, miten diakonissat pystyivät luopumaan yksilöllisyydestään. Miten kukaan voi jaksaa sellaista?

Hän haluaa tietää, miten diakonissat nyt suhtautuvat siihen, että ovat ikänsä eläneet vaatimattomasti ja auttaneet muita, käytännössä jopa ilman palkkaa.

KUN AUTO KAARTAA puutalojen lomasta uudenaikaisen kerrostalon pihaan, Honkasalo jännittää. Astuessaan liukkaalle pihalle hän pohtii, voiko hän löytää yhteisen sävelen Pölläsen ja Stenbäckin kanssa.

PALVELUTALON pienessä kerhuhuoneessa Honkasalo odottavat valkoinen pöy-

täliina, punainen termospullo, munkkeja, suklaakakkua ja kaksi vanhaa naista.

Pöydän päässä istuvalla hennolla Gunnel Stenbäckillä on yllään hame sekä violetti villatakki ja samanvärinen kaulakoru. Päätä pidempi Aili Pöllänen on pukeutunut housuihin ja siniharmaa-raidalliseen puseroon.

He tervehtivät Laura Honkasaloa lämpimästi.

Pöllänen ja Stenbäck ovat niin kutsuttuja A-sisaria, joita on elossa kymmenen.

Vuonna 1959 diakonissat saivat päättää, jävätkö he vanhan sisarkotijärjestelmän piiriin vai siirtyvätkö he normaaliin työsuhteeseen.

Pöllänen ja Stenbäck päättivät jäädä vanhaan järjestelmään ja luovuttamaan osan palkastaan Diakonissalaitokselle vastineeksi siitä, että laitos sitoutui huolehtimaan heistä loppuelämänsä ajan.

Nyt he asuvat parvekkeellisissa vuokrakaksioissaan samassa talossa, jonka alakerrassa diakonissalaitos ylläpitää Kyläkallion hoivakotia.

TÄNÄÄN ON Gunnelin nimipäivä. Honkasalo ojentaa hänelle kimpun oransseja liljoja, jotka jätetään sivupöydälle odottamaan vaasiin pääsyä.

Aurinko paistaa ensimmäistä päivää keväisesti pimeän talven jälkeen. Se valaisee Stenbäckin sormessa kiiltelevän maisterinsormuksen.

Gunnel Stenbäck tuli Diakonissalaitokselle sairaanhoitajaopiskelijaksi 20-vuotiaana vuonna 1934. Hänen valintansa oli epätavallinen, sillä hän oli papin tytär ja ylioppilas, jolla olisi ollut paljon muitakin vaihtoeitoja.

Kahvia kaadellaan, munkkeja puolitetaan.

Honkasalo rohkaistuu kysymään, mikä sai Stenbäckin omistamaan elämänsä muiden auttamiselle?

”Se oli Jumalan tahto”, Stenbäck vastaa.

Kahvikupin käsittely on hänelle hiukan hankalaa, koska aivohalvaus on jäykistänyt sormet. Hän hörppää kahvia varovasti ja kertoo yrittäneensä nuorena kerran keskeyttää diakonissaopinnot, koska oli tottunut ruumiilliseen työhön ja 13-tuntisiin työpäiviin.

Viisas oppilasmamma ei ottanut eronpyyntöä vastaan vaan huolehti, että

oppilas sai oman huoneen ja riittävästi lepoa.

HONKASALO KYSYY, mistä Stenbäck joutui luopumaan ryhtyessään diakonissaksi. Stenbäck ei kuule. Hän pyytää Honkasaloa istumaan paremman korvansa puolelle. Honkasalo vaihtaa tuolia ja toistaa kysymyksen.

”Paljosta, paljon. Silloin ei diakonissa saanut mennä naimisiin”, tämä vastaa.

Sitten Stenbäck hymyilee ja kertoo, että elämä diakonissana antoi myös paljon iloa. Hän opiskeli maisteriksi ja valtiotieteiden lisensiaatiksi töiden ohella, vaikka hänellä oli Rinnekodin ylihoitajana noin 300 alaista.

”Olisi ollut itsekästä ottaa työstä vapaata yliopiston vuoksi”, Stenbäck selittää.

Hän matkusti lähes 50 maassa: tutustumassa kehitysvammaisten hoitoon tai myöhemmin eläkkeellä ihan omaksi huvikseen.

Vielä liki 100-vuotiaana Stenbäck ajoi taksilla Akateemiseen kirjakauppaan ostamaan englanninkielisiä pokkareita, jotta kielitaito säilyisi.

AILI PÖLLÄSEN tarina on toisenlainen. Hän on Kauhavalla kasvanut evakko-perheen tytär, joka muutti vuonna 1952 Helsinkiin ja sitoutui opintojen jälkeen elämänsä ajaksi sairaanhoitajan työhön Diakonissalaitoksen sairaalassa.

Perustelu oli sekä kristillinen että proosallinen. Ammatti oli saatava.

Mutta asiassa oli muutakin.

”Minulla on koko elämäni ajan ollut se varma tunne, että naimisiin en mene”, Pöllänen sanoo, ja hänen silmänsä välkähtävät lasien takana.

Diakonissalaitos antoi Pölläselä asioita, joita muut saivat usein avioliitosta: ruuan, vaatteet, asunnon, kodin tunnun ja tiiviin sisaryhteyden.

Kun viisi tai jopa seitsemän tyttöä asui samassa huoneessa, syntyi ystävyys-suhteita, jotka saavat Ailin yhä nauramaan. Se oli hauskaa aikaa.

HONKASALO ON jäänyt mietityttämään, miten nuoret tytöt sopeutuivat siihen, etteivät saaneet pitää omia vaatteitaan kuin joskus lomalla.

”Kuule, kun ei niitä omia vaatteita paljon ollut”, Pöllänen vastaa surumielisellä äänellä.

Hän kertoo tapauksen, joka on jäänyt hänelle ikuisesti mieleen. Kun Pöllänen oli nuori ja lomalla laitokselta, erään maatalon emäntä kysyi häneltä: ”Eikö sulla ole mittään muita vaatteita kuin tuo?”

”Ei ollut! Minulla oli vain yksi hame. Ei ollut rahaa millä ostaa”, hän huudahtaa.

Siihen aikaan yksilöllisyyteen oli varaa vain rikkailla.

Diakonissojen mustaa *huuvaa* eli huivintapaista päähinettä Pöllänen ei kuitenkaan suostunut pitämään.

”En tykännyt siitä”, hän sanoo topakasti ja kilauttaa lusikan posliinilautaselle.

KUN STENBÄCK valmistui diakonissaksi vuonna 1938, huuvasta luopuminen ei vielä olisi tullut kuuloonkaan.

Hän työskenteli Helsingin kaupungin leivissä kiertävänä sairaanhoitajana Hermannissa ja ruotsinkielisen seurakunnan diakonissana Sörnäisissä.

Hän ei tiennyt, paljonko sai palkkaa, koska se meni suoraan Diakonissalaitokselle.

Laitos antoi nuorille sisarille

Kohtaaminen. Kirjailija Laura Honkasalo koskettaa se, miten Aili Pöllänen ja Gunnel Stenbäck raatoivat diakonissoina köyhien ja sairaiden eteen.

ylöspidon lisäksi pienen taskurahan kerran kolmessa kuukaudessa. Rahaa riitti saippuaan, sukkiin ja pariin raitiovaunulippuun.

Maksupäivästä ilmoitettiin ruokalassa kuiskaamalla sisarten korvaan. Hurskaan ihmisen ei sopinut puhua rahasta ääneen.

Honkasalo pyrkii välttämään turhaa roinaa. Hän kierrättää tavaroita eikä emmi dyykata roskiksia. Diakonissojen rahattomuus on silti hänelle mysteeri.

Hän kysyy, eikö Stenbäckkiä koskaan harmittanut, ettei hänellä ollut juuri mitään omaa, ei perhettä eikä rahaa.

Hento vanha nainen suoristuu tuolillaan ja vastaa: ”Ei! Se oli oma va-linta. Kun kerran päätti mennä siihen elämään, ei sitä enää ajatellut, mistä luopuu.”

MITEN JOKU VOI lyödä lukkoon elämänsä suunnan alle 20-vuotiaana?

Honkasalo elää maailmassa, jossa naiset vaihtavat vähän väliä ammattia, puolisoa, asuntoa, harrastuksia, uskontoa, hiusten väriä ja kotimaata. Mitä Stenbäck sellaisesta ajattelee?

”Siihen on vähitellen totuttu”, tämä

” Kuule, kun ei niitä omia vaatteita paljon ollut.

vastaa tyyneesti.

Aurinko on piiloutunut pilven taakse. Kahvi alkaa jäähtyä kerhuhuoneen termoskannussa. Vanhat sisaret väsyvät. Honkasalo saattaa heidät huoneisiinsa.

Pölläsellä näyttää olevan nojatuolin vieressä pallilla kesken lautapeli.

”Se on halma. Pelaaan yksin, kun ei kaveriakaan ole.”

Stenbäckin huoneessa pyöreä ruokapöytä on täynnä nimipäiväkukkia. Seinillä on maalauksia kotiseudulta Ahvenanmaalta. Pitsipöytäliinalla on kaksi suurta näkinkenkää, jotka Stenbäck sai kalastajalta meren rannalla Intiassa.

Hän tarjoaa Honkasalolle karkkia kotimatkaa varten.

AUTOSSA HONKASALO purkaa ajatuksiaan. Hän luuli, että Stenbäckin ja Pölläsen vuonna 1959 tekemä päätös jäädä A-sisariksi oli hengellinen ja ylevä ratkaisu.

Ei, he puistelivat päätään. He eivät vain halunneet menettää laitoksen tarjoamaa turvaa ja etuja, jotka pienipalkkainen tai kokonaan palkaton työ oli kerryttänyt.

Honkasalosta oli kiinnostavaa, että diakonissat eivät tuntuneet surevan asioita, joista ovat joutuneet luopumaan. Kun valinta oli tehty, se oli tehty, ja sillä selvä.

Sitten Honkasalo herkistyy. Diakonissoihin tutustuminen on saanut hänet ajattelemaan, miten uhattuna lähimmäisenrakkauden idea nykyään on.

Diakonissat hoitivat köyhiä ilmaiseksi ja antoivat sairaalan parhaat sängyt ilmaispotilaille.

”Siinä on sama ajatus kuin suomalaisen työväenliikkeen alkuvaiheessa: kaikki ovat arvokkaita.”

Nyt se on historiaa. Sääty-yhteiskunta tekee paluuta. Taloudellisesti menestyvät suomalaiset pitävät itseään muita parempina.

”Lähimmäisenrakkaus katoaa Suomesta samaa tahtia kuin uskonnollisuus. Nykyisin ajatellaan yhä enemmän, että köyhyys on ihmisen oma vika.”

Katso Stenbäckin ja Pölläsen haastatteluvideo ja lue lisää Laura Honkasalon mietteitä: www.viestilehti.fi

Laura Honkasalo

Laura Honkasalo, 44, on helsinkiläinen kirjailija ja kahden lapsen yksinhuoltaja. Häneltä ilmestyy maaliskuussa romaani *Perillä kello kuusi*. Häntä kiehtovat synkät virret, joissa lauletaan koreilusta, että ”mitä se sitten maksaa vaivaa, kun mato silmää kaivaa”. Hän on kirjoittanut tietokirjan *Nuukkailen eli kuinka pelastin kukkaroni ja maailman* ja pitää blogia nimeltä *Sininen kirjajhyly*.

Aili Pöllänen

Diakonissa **Aili Pöllänen**, 84, viettää eläkepäiviä Pitäjämäellä Helsingissä. Hän syntyi Uukuniemellä menetetyssä Karjalassa ja kasvoi köyhässä maatalossa Kauhavalla. Pöllänen aloitti opinnot Helsingin Diakonissalaitoksella 1952, valmistui 1957 ja teki työuransa laitoksen sairaanhoitajana. Nykyisin hän lukee ilokseen kirjoja ja seuraa radion aamu- ja iltahartauksia.

Gunnel Stenbäck

Diakonissa **Gunnel Stenbäck**, 100, kasvoi seitsenlapsisessa, suomenruotsalaisessa pappis-perheessä. Hän päätti omistaa elämänsä köyhien auttamiselle.

Stenbäck aloitti opinnot Diakonissalaitoksella 1934 ja valmistui 1938. Hän toimi mm. Rinnekodin ylihoitajana ja Diakonissalaitoksen johtajattarena. Hän aloitti noin 50-vuotiaana yliopisto-opiskelun ja valmistui valtiotieteiden lisensiaatiksi 1969.

Leikkurit Alppikadun yllä

Vievätkö sote-uudistus ja julkistalouden leikkaukset Helsingin Diakonissalaitoksen tulot? Diakonijahtaja Jarmo Kökkö ei usko uhkakuviin, vaan uudenlaisiin palvelukokonaisuuksiin.

SUOMESSA ON tapahtumassa monta isoa muutosta, joiden vaikutusta Helsingin Diakonissalaitoksen HDL:n kaltaisiin sosiaalipalvelujen tuottajiin on vaikea arvioida. On sote-uudistusta, eduskuntavaaleja ja julkisen talouden leikkauspaineita.

Diakonijahtaja **Jarmo Kökkö**, 60, vastaa HDL:n diakoniapalveluista, joihin kuuluvat lasten, nuorten ja perheiden parissa tehty työ, asumispalvelut sekä päihde- ja mielenterveyspalvelut.

Diakoniapalveluiden toiminnan volyyymi oli vuonna 2014 noin 40 miljoonaa euroa, joista kuntien ostojen osuus oli noin 33 miljoonaa, hankerahoituksen osuus 5,4 miljoonaa ja säätiön oman rahoituksen osuus 1,1 miljoonaa.

Miten sote-uudistus vaikuttaa Diakonissalaitokseen?

Uudistuksen taloudellinen vaikutus riippuu siitä, millaisiin rakenteisiin ja rahoitusmalleihin siinä lopulta päädytään, mutta jo nyt on nähtävissä, että kuntien ostoissa tapahtuu muutoksia. Tämä vaatii meiltä ennen kaikkea uusiutumiskykyä.

Pääosa palveluistamme on täysin kilpailukykyisiä. Pystymme myös kasvamaan. Joitakin palveluja joudutaan silti mahdollisesti lopettamaan, mutta niitä voidaan myös rakentaa uudella tavalla tehokkaiksi. Uskon, että onnistumme luomaan kustannuksiltaan kestävämpiä konsepteja. Sellaisia ovat esimerkiksi palvelut, joissa tuetaan ihmisiä käyttämään omia voimavarojaan. Nyt toimintakulttuuri perustuu liikaa siihen, että asiat tehdään ihmisten puolesta.

Sote-uudistuksen yhteydessä on puhuttu paljon terveystaloudesta, mutta ei juuri lainkaan sosiaalipalveluista. Mitä niille on tapahtumassa?

Uudistuksen tavoitteena on ollut sosiaali- ja terveystalouden yhteen nivominen, koska nykyinen malli, jossa kaikki palvelut tuotetaan erikseen, ei enää toimi. Se on kallista ja tehoton.

Esimerkiksi asumispalveluissa siirrytään itenäisempään asumiseen ja koteihin vietäviin palveluihin. Päihde- ja mielenterveyspalveluja yhdistetään siten, että asiakkaat saavat nykyistä kokonaisvaltaisempaa apua. Lisäksi syntyy muita hybridimalleja, jotka tarjoavat sekä sosiaali- että terveystalousta samassa paketissa. Diakonissalaitoksella sellaisia on jo nyt, esimerkiksi tehokkaat kuntoutusmallit lastensuojelussa tai nuorten Vamos-palvelukokonaisuus.

Jos saisit uudistaa suomalaisen sosiaalipalvelujärjestelmän, millainen siitä tulisi?

Esikuvani tulevat Alankomaiden ja Iso-Britannian suunnalta. Siellä sosiaali- ja terveystalousta on rakennettu helposti lähestyttävää kansalaisten kohtaamistiloja, joissa voi olla myös kirjastoja ja ravintoloita.

Ihanteeni on malli, jossa poistetaan rakenteelliset esteet eri ammatti- ja asiakasryhmien väliltä ja vahvistetaan ihmisten omaa aktiivisuutta.

Millaisia terveisiä haluaisit lähettää seuraavalle hallitukselle?

Toivoisin, että politiikka ottaa lähtökohdaksi ihmisarvon turvaamisen, niin että yhteiskunnan heikoimmista pidetään kaikissa tilanteissa huolta, eikä heidän tarvitsemiaan erityispalveluja karsita. Leikkauksia pitäisi jakaa keskiluokalle, jolla on enemmän voimavaroja. Muuten tästä yhteiskunnasta tulee aika synkkä paikka.

Teksti > Elna Grundström

Kuva > Riitta Supperi

Sopeutumisen aika.

Sote-uudistus muuttaa kuntien toimintaa, ja se vaatii Diakonissalaitoksella kykyä uusiutua, sanoo diakonijahtaja Jarmo Kökkö.

Aurinkoisia päiviä. Huang Xingling ulkoili Rinnekodin puutarhassa.

Rinnekodin henkilökunnalle uusi laaja oppisopimuskoulutus

Rinnekoti-Säätiö on aloittanut mittavan yhteistyön Helsingin Diakoniaopiston kanssa. Yli 50 Rinnekodin työntekijää on ilmoittautunut oppisopimuskoulutukseen, jossa he saavat lähihoitajan pätevyyden. Rinnekoti-Säätiöllä on noin 1 050 työntekijää, joten koulutukseen lähtee huomattava osa henkilöstöstä.

Vuonna 2015 oppisopimuskoulutuksen aloittaa näillä näkymin viisi ryhmää, joista kaksi käynnistyi jo tammikuussa. Toisen ryhmän vastuuolettaja **Pirjo-Riitta Hovi** kertoo koulutuksen käynnistyneen hyvin.

”Minulla on koulutettavana ryhmä, jonka koulutus kestää 1–2 vuotta opiskelijan taustasta ja aikaisemmasta osaamisesta riippuen. Ryhmässä on 23 opiskelijaa, ja he ovat aloittaneet koulutuksen hyvillä mielin.”

Hankkeen taustalla on halu varmistaa Rinnekodin työntekijöiden ammattipätevyys.

Koulutukseen osallistuvien tutkintotausta vaihtelee, ja oppisopimuspolku räätälöidään vastaamaan kunkin opiskelijan tarpeita.

Diakoniaopistolle yhteistyö on tervetullutta. ”Rinnekoti on Diakoniaopiston vanha kumppani, jonka kanssa on miellyttävää tehdä yhteistyötä. Tämä on meille hyvin positiivinen asia”, oppisopimuskoordinaattori **Anita Bremer-Jansson** kuvaa.

Taustalla on myös säätiöiden yhteistyön tiivistyminen.

”Diakonissalaitoksen säätiö ja Rinnekoti-Säätiö ovat sote-uudistuksiin valmistautuessaan löytäneet yhteisiä mielenkiinnon ja kehittämisen kohteita sekä uusia yhteistyön alueita. Nyt käynnistynyt koulutus on yksi hyvä esimerkki tällaisesta”, HDL:n säätiön johtaja **Olli Holmström** sanoo.

Ella Saranpää

Suomi onnistui vähentämään asunnottomuutta

Suomi on johtava maa asunnottomuuden vähentämisessä. Suomessa vuosina 2008–2015 toteutettua pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmaa arvioinut kansainvälinen tutkijaryhmä totesi, että ohjelma on ollut maailman parhaita.

Suomalaisen ohjelman tehokkuus perustuu asunto ensin -periaatteeseen, jonka mukaan asunto on perusoikeus, jota ei tarvitse ansaita esimerkiksi raittiudella. Asunnottomalle etsitään ensin katto pään päälle, ja vasta sen jälkeen ryhdytään ratkomaan hänen

muita ongelmiaan.

Hyvät tulokset ovat myös seurausta tiivistä yhteistyöstä ministeriöiden, kaupunkien, Raha-automaattiyhdistyksen, Y-säätiön ja kolmannen sektorin palvelutuottajien kanssa, joista keskeisimpiä on ollut Helsingin Diakonissalaitos.

Eurooppalaisen asunnottomuustyön kattojärjestön Feantsan mukaan Suomi on myös ainoa EU-maa, jossa asunnottomuus vähennee edelleen.

Mika Mäkinen

> Lyhyesti

3 x iso uutinen

1

TALouden VAIKEA VUOSI.

Yleinen taloudellinen tilanne ja kuntien ostokäyttäytymisen muutos veivät HDL-konsernin vuoden 2014 varsinaisen toiminnan reilut kolme miljoonaa euroa tappiolliseksi. Tilanne jatkuu haastavana, mutta tuloskehitys pyritään kääntämään plussalle jo vuoden 2015 kuluessa.

2

ARKKIPIISPAN KÖYHYYS-

RYHMÄ. Kari Mäkisen kokooma laajapohjainen köyhyysryhmä haluaa vahvistaa vaikeimpaan asemaan joutuneiden ihmisten edellytyksiä osallistua yhteiskuntaan. Köyhyysryhmä julkaisi hallitusohjelmavoitteensa HDL:n Aurora-salissa 10. 3.

3

SARANA-BÄNDI. Päihde- ja mielenterveytyksen asiakkaiden oma bändi Sarana veti Semifinal-klubin täyteen levynjulkistamiskeikallaan 22.1. Piikki liihassa -albumin tanakka rock 'n' roll ja bändin huima lavaenergia paiskoivat kasaan keikan, jonka tunnelataus tärisytti vielä päiviä keikan jälkeen.

Tiedolla, taidolla ja rakkaudella

Yhteyspäivät Diakonissalaitoksella 25.–26.4.2015

Helsingin Diakonissalaitoksesta valmistuneiden diakonissojen ja seurakuntakuraattorien Yhteyspäivillä tarkastellaan Lina Snellmanin sairaanhoidon teoriaa tämän päivän hoitotieteen valossa. Lähtökohtana on Snellmanin kirja *Sairanhoidon teoria I ja II – Tiedolla, taidolla ja rakkaudella*. Teemaan johdattelevat professori **Katie Eriksson**, sairaanhoidon opettaja **Birgitta Geust** ja diakonissa **Eeva Hurskainen**.

Ohjelma

la 25.4.

klo 11:30 Lounas
klo 13:00 Päivien avaus
klo 14:30 Tiedolla, taidolla ja rakkaudella
klo 18:00 Juhlasisarten ilta ja ehtoollinen

su 26.4.

klo 10:00 Jumalanpalvelus

Päivien tarkempi ohjelma ja juhlasisarten nimet annetaan paikan päällä.

Ohjelmaan voi myös tutustua verkkosivuillemme hdl.fi > Toiminta > Henkinen tuki

Med kunskap, konst och kärlek

Gemenskapsdagar på Diakonissanstalten 25.–26.4.2015

Vid Gemenskapsdagarna, som riktar sig till de diakonissor och församlingskuratorer som utexaminerats från Diakonissanstalten, utgår man denna gång från Lina Snellmans bok: *Sjukvårdsteorier I och II – att vårda med hjärna, hjärta och hand*. Introduktion till temat ger professor **Katie Eriksson**, sjukvårdslärare **Birgitta Geust** och diakonissan **Eeva Hurskainen**.

Program

lö 25.4.

kl. 11:30 Lunch
kl. 13:00 Dagarnas öppnande
kl. 14:30 Med kunskap, konst och kärlek
kl. 18:00 Jublianternas kväll och kvällsmässa

sö 26.4.

kl. 10:00 Gudstjänst

Utförligare program för dagarna, samt jublianternas namn, fås på plats och ställe. Man kan också bekanta sig med programmet på våra hemsidor hdl.fi > Toiminta > Henkinen tuki

Ilmoittautumiset 2.4.2015 mennessä

sähköpostilla neuvonta@hdl.fi
tai puhelimitse 09 77501.
Majoitus on hotelli Cumulusessa,
Siltasaarekatu 14.
Hinta 1 hh/89€/huone/vrk ja
2 hh 99€/huone/vrk.
Majoitus varataan
ilmoittautumisen
yhteydessä.

Juhlasisarille
lähetetään
henkilökohtainen
kutsukirje
ohjeineen.

Anmälan till dagarna före 2.4.2015

per e-post neuvonta@hdl.fi eller
per tel. 09 77501. Inkvartering sker
i hotell Cumulus Hagnäs, Broholmsgatan 14.
Pris 1 per rum/89€/dygn/rum och
2 per rum 99€/dygn/rum. Logi bokas
i samband med anmälan.

Till jubilanterna sänds en personlig
inbjudan med egna direktiv.

Miten Jeesus hoitaisi sairaat?

Mikä on diakonian tehtävä sairaanhoitopalvelujen tarjoamisessa?

Historiallisesti diakonialaitokset olivat edelläkävijöitä sairaanhoidon koulutuksessa ja kehittämisessä. Kun hyvinvointivaltio alkoi kehittyä 1960-luvulla, diakonialaitosten rooli palvelujen tuottajana muuttui. Nykyään sekä diakonialaitokset että seurakuntien diakoniatyö hoitavat niitä yhteiskuntamme heikoimpia, jotka ovat sosiaaliturvan ja terveyspalvelujen väliinpuotajia.

Kenen kuuluisi maksaa sairaanhoidosta?

Peruslähdekohta on, että jokaisella ihmisellä pitää olla mahdollisuus saada tarvitsemansa sairaanhoito- ja terveyspalvelut. Ensimmäisjärjestyksessä niiden maksamisen pitäisi olla meidän kaikkien yhteinen tehtävämme verojen kautta, mutta jos julkinen taho ei pysty riittävästi palveluja tuottamaan, yksityiset tahot täydentävät. Kaikilla ei kuitenkaan ole varaa ostaa yks-

sityisiä palveluja, ja terveyspalvelut polarisoituvat. Se on pelottavaa ja väärin.

Suomessa köyhien ja rikkaiden väliset terveyserot ovat kasvaneet ja ne ovat jo Euroopan suurimpia. Mitä Jeesus tekisi tässä tilanteessa?

Yritän miettiä vastausta tähän pohtimalla tarinoita siitä, miten Jeesus kohtasi erilaisia ihmisiä: kerjäläisiä, sairaita, ryöväreitä ja publikaaneja, jotka olivat sen ajan varakkaita mutta halveksittuja ihmisiä. Hän kohtasi heidät aina ihmisenä. Hänellä ei ollut poliittista ohjelmaa, mutta toiminnallaan hän osoitti, että kaikki ovat samanarvoisia. Jos Hän on meille esimerkkinä, meidän tehtävämme on välittää lähimmäisenrakautta, ja se on tehtävä joka päivä uudestaan.

Elina Grundström
Kuva > Marko Turunen

Mitä Jeesus tekisi?

Johtava diakonissa Karin Strandberg pohtii tällä palstalla ajankohtaisia arvokysymyksiä.

> Resumé

Varför avslutas framgångsrika projekt?

Europeiska socialfonden gynnar "innovativa" projekt som provar nya metoder för att förebygga ungas utanförskap. Projektkulturens baksida är dystert. När positiva resultat uppstår, slutas finansieringen. Tilda och Jasmin letar efter sina livsuppdrag med hjälp av Vamos Työ -projektet. Deras öden sätts på spel i ett möte där det bestäms om finansieringen för Vamos Työ kan fortsätta. **Sida 8.**

Hur fungerar AA-rörelsens metod?

Anonyma Alkoholister har möts av hård kritik i USA. De senaste åren har det publicerats flera böcker som fördömer AA-metoden som ovetenskaplig och dess resultat som svaga. Outi Kuikanmäki, överläkaren på Diakonitjänsternas avdelning för misbrukare ställer sig positivt till behandlingsmetoden. Hun tror att AA verkar effektivt när det gäller alkoholismens psykologiska aspekter. **Sida 16.**

En fri kvinna blir förvånad

Författaren Laura Honkasalo, 44, är intresserad av de livsval den luteranska tron fick människor att göra i gångna tider. Hon träffade diakonissor, Aili Pöllänen, 84, och Gunnel Stenbäck, 100, och blev överraskad av hur praktiska deras livsval hade trots allt varit. Hun började reflektera över kärlek till medmänniskorna och om den håller på att försvinna från nutidens Finland. **Sida 24.**

Yanis Varoufakis
**MAAILMANTALouden
MINOTAUROS**

299 s.

Göran Therborn
ERiarvoisuus TAPPAA

240 s.

Riitta Haverinen, Marja Kuronen & Tarja Pösö (toim.)
**SOSIAALIHUOLLON TILA
JA TULEVAISUUS**

400 s.

Tuula Juvonen
KAAPISTA KAAPIN PÄÄLLE
Homoseksuaaliset ihmiset ja heidän oikeutensa edustuksellisessa politiikassa

400 s. | maaliskuu

KAIKKI VASTAPAINON KIRJAT – WWW.VASTAPAINO.FI

Huipputarjous Viestin lukijoille!

Nyt Sinulla on ainutlaatuinen mahdollisuus tilata Lastensuojelun Keskusliiton laadukas kuukausilehti Lapsen Maailma tosi edulliseen hintaan.

Saat 6 kuukauden lehdet hintaan 30 e
(norm. 44,50 e)

Tilaus jatkuu kestonä tilausjakson päättyessä, ellei peruuta sitä.

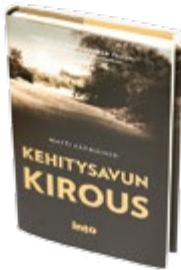
- Tutustu lehden näytteenumeroon os.

<http://lapsenmaailma.fi/mediatiedot> > Näytelehti

- Tee tilaus os.tilaaajapalvelu@lskl.fi tai (03) 4246 2222 ja mainitse, että kyse on Viestin tarjouksesta. **Tarjous on voimassa 1.5. asti**

**Miksi kehitysapu-
keskustelu menee
helposti alatyyliseksi?
Pohjoismaisen Afrikka-
instituutin johtaja Iina Soiri
arvioi Matti Kääriäisen
Kehitysavun kirouksen.**

Matti Kääriäinen:
Kehitysavun kirous.
Into 2015.

Mauttomasti maailmanparannuksesta

Kirjoittaessani Suomen kehityspoliittista ohjelmaa vuonna 2011 luin suurlähettiläs **Matti Kääriäisen** haastattelun *Apu*-lehdestä. Vasta skandaalinhakuisen artikkelin viimeisestä kappaleesta löytyi varsinainen asia: laitton pääomapako ja etelän maita sorsivat kauppasopimukset ovat Kääriäisen mielestä niin isoja ongelmia, että kehitysapu ei riitä, vaan maailmanjärjestelmä olisi muutettava.

Muistan miettineeni, että uuden laaja-alaisen kehityspoliittisen ohjelman toteuttaminen saattaa jopa onnistua, jos kokenut suurlähettiläskin ajattelee näin.

Siksi pettymykseni oli melkoinen, kun luin *Matin* uuden kirjan *Kehitysavun kirous*. Se toistaa samaa kaavaa kuin lehtijuttu. Kirja sekoittaa kriittisen keskustelun ihmiskunnalle elintärkeistä kysymyksistä soppaan, joka

koostuu juoruista, henkilökohtaisista pettymyksistä ja vanhoista anekdooteista.

Kirjan saamissa kommentteissa on toistunut ajatus, jonka mukaan on ”hyvä että puhutaan”. Minusta ei. Minusta on huono asia, että tärkeästä maailmanpoliittisesta yhteistyömuodosta puhutaan tällä tyyliillä.

Kehitysapukeskustelussa alatyylisyys on yleinen ja myyvä lajityyppi. Siihen kuuluvas- ta ristiriitaisesta yleistämisestä kärsivät ras- kaimmin ne etelän ihmiset, joille ei tässäkö kirjassa anneta edes puheenvuoroa.

Jos kriittinen keskustelu kehitysavusta kiinnostaa, suosittelen *Maailmantalouden tekijät* -verkkosivustoa. Siellä kirjoitetaan samoista asioista, mutta ilman että joutuu lu- kiessaan tuntemaan myötähäpeää.

Iina Soiri

Ei heikkohermoisille

Jyri Hänninen: Veropara-
tiisit ja Suomi, eli kuinka
liituruutamatia pyörittää
varjotaloutta ja laskun
siitä maksamme me.
HS Kirjat 2014.

Helsingin Sanomien taloustoimittaja **Jyri Hännisen** *Veroparatiisit ja Suomi* vyöryttää lukijan tajuntaan valtavan ja monimutkaisen yhteiskunnallisen ongelman.

Kirja on vetävä ja ymmärrettävä kuvaus veroparatiisien laajasta hyödyntämisestä Suomessa. Se on myös erittäin ärsyttävä. Eniten saa hermostumaan luku, jossa käsitellään Attendoa, Mehiläistä ja Terveystaloa. Nämä yritykset ovat antaneet kasvot moraalittomalle veropakouille ja peitelleet maine- kolhujaan valkopesevällä viestinnällä. Se on surullista, koko yksityisen terveydenhuolto- alan kannalta.

Vastuullisuus verojen maksussa palvelee viime kädessä jokaista yritystä. Siitä ei tulisi vilpillisesti tai keinotekoisien järjestelyiden avulla luikerrella pakoon. Hänninen avaa silmät sille, kuinka paljon näin jatkuvasti tehdään ja miten laajasti veroparatiisit vaikuttavat Suomen kansantalouteen.

Teot veropaon estämiseksi ovat olleet vähissä. Poliittisilla päättäjillä ei ole ollut kykyä tarttua veroparatiiseihin. Tekee mieli kysyä miksi, kun niin monesta verovaroin rahoitetusta hyvinvointipalvelusta halutaan leikata.

Mika Mäkinen

Galleria Kioski

Café

Tervetuloa poikkeamaan
näyttelyihin sekä kahville!

Tuotot menevät vammaisten kehitysyhteistyöhön.

KynHysry

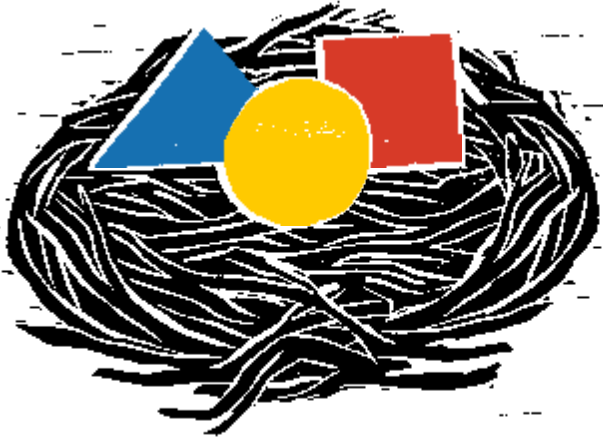

avoinna ma–pe 10–16
Siltasaarenkatu 4, katutaso
00530 Helsinki

MONIMUOTOISET PERHEET

Monimuotoiset perheet huomioitava paremmin kaikessa lainsäädäntötyössä

Monimuotoiset perheet -verkosto Hallitusohjelmataavoitteet 2015–2019:

- 1** Perheiden monimuotoisuus tulee huomioida lähtökohtaisesti kaikessa lainsäädäntötyössä.
- 2** Lasten, nuorten ja perheiden palveluja kehitettäessä ja niistä säädettyä monimuotoisten perheiden tilanteet tulee ottaa huomioon.
- 3** Perhevapaajärjestelmä on uudistettava siten, että monimuotoiset perheet ovat yhdenvertaisia muiden kanssa.
- 4** Lapselle tulee voida määrätä tapaamisoikeus myös muihin henkilöihin kuin juridisiin vanhempiinsa nähden.
- 5** Taloudellisten etuuksien rakenteelliset epäkohdat tulee korjata siten, että monimuotoisten perheiden taloudellinen toimeentulo turvataan yhdenvertaisesti muiden perheiden kanssa.

MONIMUOTOISETPERHEET.FI

Löydä kutsumuksesi johtajana

Haluatko löytää johtajuutesi, aidon tapasi olla vaikuttaja? Kaipaako tekemisesi tuoreuttamista tai kokonaan uutta oivallusta? Onko aika pysähtyä, koota itsensä ja varmistaa suunta?

Pysähdy kahdeksi päiväksi retriittiin löytämään itsestäsi kutsumus johtajuuteen. Heponiemen ainutlaatuinen ympäristö on sopiva paikka tehdä itselleen haastavia kysymyksiä. Luottamukselliset keskustelut vertaisryhmässä tarjoavat virikkeitä ja energisoivan pallotteluseinän.

**Vuorovaikutteinen Kutsumusjohtaja-retriitti
18.–20.3.2015**

Ohjaajina Tapio Aaltonen ja Eeva Pitkänen

Lisätietoja heponiemi.fi > Tapahtumakalenteri
tai heponiemi@hdl.fi

Ilmoittautuminen verkkosivulla tai sähköpostilla

HELSINGIN DIAKONISSALAITOS

Heponiemen Hiljaisuuden keskus
Heponiementie 21, 09120 Karjalohja
puh. 019 355 185

Hyvä arki kuuluu kaikille

Kotihoitoa keventämään arkea tai väliaikaiseen apuun kotiin omaisten loman ajaksi.

Yksilöllistä palvelua arkielämän tarpeisiin siivouksesta henkilökohtaiseen hoivaan.

**Kysy lisää kotihoidon palveluistamme
p. 09 7750 5980**

DIAKONISSALAITOKSEN HOIVA

www.hoiva.fi

Tuubaa

”YKSITYISEN terveyspalvelusektorin perusteeton arvostelu ja mielivaltainen syylistäminen täyttävät mielestäni jo lähes kaikki koulu- ja työpaikkakiusaamisen tunnusmerkit: vähätelään, haukutaan, työnnetään syrjään eikä oteta mukaan yhteiseen tekemiseen, esimerkiksi soite-uudistuksen valmisteluun.”

Lääkäripalveluyritykset ry:n toiminnanjohtaja Ismo Partanen LPY-lehden 2/2014 pääkirjoituksessa.

”SOSIAALITUKIA leikataan, koska niukkuus motivoi työntekoon. Yrityspuolella sama ei päde. Siellä löysän rahan uskotaan tuovan innovaatioita ja kasvua.”

Toimittaja Kaija Ahtela analysoi yritystukia Kauppalehdessä 8.1.2015.

TUNNELMA: Unelias. Syömässä on muutama äiti lapsen kanssa ja joku eläkeläinen. Henkilökunta keskustelelee kovaa ääneen edellisen illan viininjuonnistaan.

Kirkko&Kaupunki 25.2.2015 testaa Helsingin kirkkolounaita. Arvioitavana julkiskokki Sami Garamin ja hänen kumppaneidensa lounasravintola Agricolan kirkon takahuoneessa.

MARKO TURUNEN

Kirotut kirjat

VÄITTEET KIRJAN kuolemasta eivät pidä paikkaansa. Tai jos pitävätkin, kirjat ovat nousset kuolleista jonkinlaisina zombeina jotka levittelevät ympärilleen kirousta. Vaikka kirjoja ei enää ostettaisi, niiden avulla saa manattua melkoista mediahässäkkää.

Taloustoimittaja **Marko Erola** julkaisi marraskuussa teoksen *Kirottu kaivos*, jossa hän syytti Talvivaaran ympäristöongelmista kirjoittaneita journalisteja virheistä ja kaivosyhtiön talousvaikeuksista.

Erolan mukaan kaivos olisi ollut kannattava, jos kaikki bioliuotuskasat olisivat toimineet ja nikkelin hinta olisi ollut korkeampi. Siinä hän on aivan oikeassa: kaivos olisi ollut kannattava, jos se olisi ollut kannattava.

Kirja on kuitenkin monissa kohdin väärässä syyttäessään journalisteja. Toimittaja **Juha Kauppinen** on kirjoittanut *Suomen Luonnon* sivuille pitkän blogin, jossa hän ampuu alas Erolan syytteitä.

MUTTA BLOGEJA ei lueta. Kirja on kirja. Päätoimittaja **Heikki Valkama** harmittelee *Imagessa* 2/2015 sitä, että kirjoista on tullut uudenlainen näennäisen asian-

tuntemuksen kanava. Kun väitteet on painettu kovien kansien väliin, kukaan ei enää kyseenalaista niitä. Eikä kirjaan voi vaatia oikaisuja.

TOINEN OSOITUS kirjan voimasta on **Matti Kääriäisen** tammikuussa ilmestynyt *Kehitysavun kirous*. Siinä eläköitynyt suurlähettiläs väittää, että kehitysapu on valunut korruptioon, eikä se ole vähentänyt köyhyyttä. Tutkijat ovat yrittäneet tarkentaa, että jopa Kääriäisen esimerkiksi Maosambikissa on tapahtunut avun seurauksena huomattavaa kehitystä esimerkiksi lasten koulunkäynnissä, mutta Kääriäisen pessimismi on mennyt paljon paremmin läpi mediassa.

KAIVOKSEN KIROUS on kuitenkin osoittautunut kymmenen kertaa väkevämmäksi kuin kehitysavun kirous.

Valtion lisäbudjetissa helmikuussa kehitysapua leikattiin 15 miljoonaa euroa, mutta Talvivaaran ongelmien ja siitä valtiolle tulevien tappioiden hoitamiseen varattiin 150 miljoonaa.

Mediapalstan kirjoittaja on Helsingin sosiaalilautakunnan jäsen, joka esiintyy asemansa vuoksi nimettömänä.

Kevään 2015 koulutuksia

Uutta tietoa, taitoa & osaamista

PSYKOTERAPIAN PERUSTEET

30 op, alkaa Helsingissä 23. - 24.3.2015

Noin vuoden kestävä ammatillinen täydennyskoulutus erityisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, jotka haluavat lisätä psykoterapeuttista osaamistaan asiakastyössä.

PERHEARVIOINTIMENETELMÄ

Helsingissä 24.3.2015 (3 pv)

Perhearviointi on toimivaksi havaittu menetelmä perheiden toimintakyvyn, voimavarojen, vahvuuksien ja vaikeuksien arvioitiin. Menetelmä tarjoaa konkreettisia työkaluja esimerkiksi perhetyöhön, lastensuojeluun ja terapiatyön tueksi.

MIND-BODY BRIDGING -KOULUTUKSET

käynnistyvät Helsingissä 14.4.2015

MBB on näyttöön perustuva, mieli-keho -yhteyttä vahvistava stressinkäsittelymenetelmä, joka soveltuu sekä oman hyvinvoinnin vahvistamiseen että työvälineeksi ammattikäyttöön.

MBB-seminaarissa 14. - 15.4. tutustutaan MBB:n perusteisiin ja sen käsitteisiin. Luennoitsijana **Utahin yliopiston psykiatrian professori Stanley H. Block** (USA). Seminaari toimii myös **menetelmäkoulutuksen** johdantona. Menetelmäkoulutus jatkuu **23. - 24.4.2015**.

MBB organisaatioissa -työpaja 18. - 19.4.2015 Työpajassa tutkitaan miten MBB:n avulla voidaan muuttaa ihmisten välistä jännitteitä rauhalliseksi ja harmoniseksi yhteistoiminnaksi ryhmässä, työyhteisöissä ja organisaatioissa.

LÄHISUHDEVÄKIVALLAN INTEGROITU JA SYSTEEMINEN HOITO

Helsinki 16.4.2015

Kliinisen psykologian tohtori, professori **Arlene Vetere** (University of Surrey, UK) luennoi lähisuhdeväkivallan systeemisestä ja integroidusta hoitomallista.

PERHEKOMPASSI - KRIISISTÄ ETEENPÄIN

Helsinki 18.5.2015

Perhekompassi on tehokas työväline kriisissä tai muussa vaikeassa elämäntilaneissa olevien parien ja perheiden kohtaamiseen ja auttamiseen.

MIELTÄ VANHUSTENPALVELUIHIN

Helsinki 26.5.2015

Asiantuntijaseminaari, jossa ikääntymistä tarkastellaan mielenterveyden näkökulmasta. Luennoitsijoina muun muassa **Susanne Rolfner-Suvanto** (Ruotsi) ja **Maria Viljanen** Mirakle-hankkeesta.

DEPRESSIOKOULUN RYHMÄNOHJAAJAIN KOULUTUS

Helsinki, haku käynnissä

Depressiokoulu on ryhmämuotoinen, masennuksen ja työuupumuksen ehkäisy- ja hoitomalli, joka perustuu strukturoituun prosessiin. Ryhmänohjaajakoulutus on tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattilaisille. Koulutus käynnistyy, kun minimiryhmäkoko täyttyy.

Myös työyhteisö- ja tilauskoulutuksia

SUOMEN MIELENTERVEYSSEURAN KOULUTUSKESKUS

Ratamestarinkatu 9,
käyntiosoite Kellosilta 4,
00520 Helsinki

p. 09 4150 3600
mielenterveysseura.fi/
koulutukset

mieli
KOULUTUS
KESKUS